

URZĄD MARSZAŁKOWSKI

WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO w Lublinie

Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego

20-151 Lublin, ul. Stefczyka 3b, tel. (81) 44-16-738, fax. (81) 44-16-740; e-mail: dr@lubelskie.pl

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego 2007-2013

WYTYCZNE DOTYCZĄCE KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW

W RAMACH RPO WL NA LATA 2007-2013

PODRĘCZNIK KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Lublin, marzec 2010

SPIS TREŚCI:

Część I Zasady ogólne kwalifikowania projektów i wydatków	9
Rozdział I - Zasady kwalifikowania projektów	9
1.1. Zasięg geograficzny kwalifikowalności	10
1.2. Trwałość projektu	11
Rozdział II - Zasady kwalifikowania wydatków	12
2.1. Podmiot ponoszący wydatki	13
2.2. Podmiot, na rzecz, którego ponoszone są wydatki kwalifikowalne	15
2.3. Ramy czasowe kwalifikowalności	17
2.4. Dokumentowanie wydatków	19
2.5. Wkład niepieniężny	20
2.6. Zakaz podwójnego finansowania	20
2.7. Ocena kwalifikowalności wydatku w trakcie realizacji projektu	21
2.8. Zgodność z przepisami prawa polskiego i wspólnotowego	23
2.9. Zasada elastyczności (ang. cross-financing)	25
2.10. Pomoc Publiczna	26
2.11. Projekty generujące dochód	31
Część II Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków	32
Rozdział III - Wydatki dotyczące przygotowania projektu	32
Rozdział IV - Wydatki dotyczące realizacji projektu	33
4.1. Wydatki związane z wdrażaniem projektu	34
4.2. Koszty ogólne	34
4.3. Wydatki osobowe	35
4.4. Wydatki związane z zakupem i instalacją informatycznych systemów wspomagających zarządzanie i monitorowanie	37
4.5. Wydatki bieżące	37
4.6. Wydatki na instrumenty finansowe (dokapitalizowanie funduszy)	38
Rozdział V - Zakup gruntu	38
5.1. Zakup gruntu - nieruchomości niezabudowanej	38
5.2. Zakup nieruchomości zabudowanej	40
5.3. Wydatki bezpośrednio związane z zakupem nieruchomości zabudowanej	41
5.4. Kwalifikowalność wydatków poniesionych na nabycie prawa użytkowania wieczystego	42
Rozdział VI - Wydatki związane z robotami budowlanymi	43
6.1. Roboty przygotowawcze	43
6.2. Inspektor nadzoru	44
Rozdział VII - Wydatki dotyczące zakupu sprzętu i wyposażenia	44
7.1. Amortyzacja	44
7.2. Zakup środków trwałych stanowiący część wydatków inwestycyjnych	45
7.3. Przenośne środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych	45
7.4. Zakup używanego sprzętu	46
7.5. Wartości niematerialne i prawne	46
Rozdział VIII - Koszty zastosowania technik (ew. form) finansowania nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności	47
8.1. Leasing	47

8.2. Inne techniki finansowania _____	50
Rozdział IX - Podatek od towarów i usług _____	50
9.1. Prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony _____	51
9.2. Status Podatnika VAT _____	52
9.3. Oświadczenie o kwalifikowalności VAT _____	52
Rozdział X - Inne podatki i opłaty _____	52
10.1. Opłaty za usunięcie drzew i krzewów oraz opłaty za zajęcie pasa drogowego _____	53
10.2. Kwalifikowalność budowy przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych _____	54
10.3. Koszty promocji projektu _____	55
10.4. Wydatki związane z działaniami kompensacyjnymi w przypadku projektu realizowanego na terenie cennym przyrodniczo, w tym na obszarach sieci Natura 2000 _____	56
Rozdział XI - Mieszkalnictwo _____	56
Rozdział XII - Wydatki niekwalifikowalne _____	57
<i>Część III Wykaz wydatków kwalifikowanych i niekwalifikowanych dla poszczególnych Osi Priorytetowych RPOWL na lata 2007-2013</i> _____	58
Oś priorytetowa 3. Atrakcyjność obszarów miejskich i tereny inwestycyjne _____	58
Oś priorytetowa 4. Społeczeństwo informacyjne _____	60
Oś priorytetowa 5. Transport _____	61
Oś priorytetowa 6. Środowisko i czysta energia _____	63
Oś priorytetowa 7. Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna _____	64
Oś priorytetowa 8. Infrastruktura społeczna _____	68
Oś priorytetowa 9. Pomoc Techniczna _____	70

Wprowadzenie

Niniejszy dokument powstał w oparciu o ***Krajowe wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków w ramach Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności*** w okresie programowania 2007-2013 wydane w myśl art. 56 ust. 4 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

Zgodnie z zapisami ***Krajowych wytycznych dotyczących kwalifikowania wydatków w ramach Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności*** Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym może dodatkowo wydać wytyczne ustanawiające szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków dla projektów współfinansowanych w ramach danego Programu Operacyjnego. Kwalifikowalność podmiotów, które mogą starać się o wsparcie z Funduszy Strukturalnych lub Funduszu Spójności określa bezpośrednio Program Operacyjny. Interpretację związaną z definicją poszczególnych kategorii określonych w Programie Operacyjnym wydaje Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym z poszanowaniem odpowiednich przepisów krajowych i wspólnotowych. Zakres przedmiotowy kwalifikowalności wydatków określa Instytucja Zarządzająca.

Jedynie wydatki niezbędne dla realizacji projektu, poniesione zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie zawartej z Beneficjentem oraz zgodnie z Wytycznymi mogą być uznane za kwalifikowalne.

Beneficjent może wnioskować o refundację poniesionych wydatków kwalifikowalnych – do kwoty określonej w umowie o dofinansowanie.

Zakres przedmiotowy musi być zgodny z odpowiednimi przepisami wspólnotowymi oraz z dokumentami wydanymi przez Instytucje Zarządzającą, w tym w szczególności z:

- Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającym Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;
- Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającym zasady wdrażania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego

Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;

✚ Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylającym Rozporządzenie (WE) nr 1783/1999;

✚ Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1341/2008 z dnia 18 grudnia 2008 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1083/2006 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w odniesieniu do niektórych projektów generujących dochody;

✚ Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013;

✚ Uszczegółowieniem Programu wydanym przez Instytucję Zarządzającą.

Wykaz innych aktów prawnych, na podstawie których został przygotowany podręcznik:

a) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2006 r., Nr 164, poz.1163, z późn. zm.) zwana dalej „**ustawą Pzp**”,

b) ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002 r., Nr 76, poz. 694, z późn. zm.) zwana dalej „ustawą o rachunkowości”,

c) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535, z późn. zm.) zwana dalej „**ustawą o VAT**”,

d) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania przepisów ustawy o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 97, poz. 970 z późn. zm.) zwane dalej „rozporządzenie w sprawie wykonywania przepisów ustawy o podatku od towarów i usług”,

e) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 czerwca 2004 r. w sprawie określenia warunków udzielania zezwoleń na zajęcie pasa drogowego (Dz. U. Nr 140, poz. 1481) zwane dalej jako „rozporządzenie w sprawie zezwoleń na zajęcie pasa drogowego”,

f) ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. 2007 nr 19 poz. 115, z późn. zm.) zwana dalej „ustawą o drogach publicznych”,

g) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U z 2004 r., Nr 261, poz. 2603, z późn. zm.) zwana dalej „ustawą o gospodarce nieruchomościami”,

- h) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz. 880, z późn. zm.) zwana dalej „ustawą o ochronie przyrody”,
- i) ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858) zwana dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków”,
- j) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.) zwaną dalej „ustawą Prawo ochrony środowiska”,
- k) ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz.U. z 1964r., Nr 16, poz. 93), zwany dalej „K.C.”

Wykaz najważniejszych pojęć występujących w Podręczniku:

Beneficjent – w rozumieniu art. 5 ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Cross-financing - zasada elastycznego, krzyżowego finansowania, która ma na celu ułatwienie wdrażania jednofunduszowych programów operacyjnych. Zapewnia ona możliwość finansowania w ramach zakresów interwencji EFRR i EFS komplementarnych działań wchodzących odpowiednio w zakres drugiego funduszu. Zasada ta stosuje się jedynie do działań, które są zarówno niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu lub grupy projektów jak i bezpośrednio powiązane z projektem lub grupą projektów. Udział środków możliwych do objęcia zasadą jest ograniczony do 10% na poziomie osi priorytetowej (vide art. 34 ust. 2 Rozporządzenia ogólnego).

Duży projekt – projekt, którego całkowity koszt przekracza kwotę 25 mln EUR w przypadku środowiska naturalnego oraz 50 mln EUR w przypadku innych dziedzin (vide art. 39 rozporządzenia ogólnego).

Nieruchomość niezabudowana - część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), z wyłączeniem budynków, budowli, obiektów małej architektury oraz tymczasowych obiektów budowlanych.

Nieruchomość zabudowana - część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), wraz z budynkami, budowlami, obiektami małej architektury, jeżeli są trwale związane z gruntem.

Partner – podmiot wymieniony w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu, realizujący wspólnie z Beneficjentem (i ewentualnie innymi partnerami) projekt na warunkach określonych w umowie z Beneficjentem i wnoszący do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe. Warunki uczestnictwa partnera w projekcie określa Instytucja Zarządzająca RPO.

Projekt – przedsięwzięcie realizowane w ramach RPO na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie, zawieranej pomiędzy Beneficjentem a Instytucją Zarządzającą RPO lub Instytucją Pośredniczącą RPO.

Projekt generujący dochód - jakakolwiek operacja obejmująca inwestycję w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym bezpośrednio przez korzystających lub jakakolwiek operacja pociągająca za sobą sprzedaż gruntu lub budynków lub dzierżawę gruntu lub najem budynków, lub jakiegokolwiek inne odpłatne świadczenie usług.

Program pomocowy – program określający zasady postępowania w sprawach dotyczących pomocy państwa spełniającej przesłanki określone w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Umowa o dofinansowanie - umowa zawarta z Beneficjentem, na podstawie, której Beneficjent realizuje projekt współfinansowany w ramach RPO.

Wydatek kwalifikowalny – wydatek lub koszt poniesiony przez Beneficjenta w związku z realizacją projektu w ramach RPO WL, zgodnie z zasadami obowiązującymi w Wytycznych, który kwalifikuje się do refundacji ze środków przeznaczonych na realizację RPO w trybie określonym w umowie o dofinansowanie projektu.

Wydatek niekwalifikowalny – wydatek lub koszt nie kwalifikujący się do refundacji ze środków przeznaczonych na realizację RPO WL.

Wyłączenie blokowe (wyłączenie grupowe) - należy przez to rozumieć pomoc publiczną, której nie dotyczy obowiązek notyfikacji, zgodnie z rozporządzeniami Komisji wydanymi na podstawie art. 1 Rozporządzenia Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r., dotyczącego stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa (Dz. Urz. WE L 142 z 14.05.1998).

Podręcznik składa się z części ogólnej, w której zostały przedstawione ogólne zasady kwalifikowania projektów i wydatków oraz z części szczegółowej stanowiącej katalog wydatków kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych w ramach każdej z Osi Priorytetowych RPO WL.

Część I Zasady ogólne kwalifikowania projektów i wydatków

Rozdział I - Zasady kwalifikowania projektów

Odnosząc się do zagadnienia kwalifikowalności należy przede wszystkim rozróżnić pojęcia kwalifikowalności projektów i kwalifikowalności wydatków ponoszonych w ramach projektów.

Projekt jest kwalifikowalny (czyli może zostać zatwierdzony do współfinansowania z EFRR), jeżeli spełnia następujące warunki ogólne:

✚ jest zgodny z horyzontalnymi politykami Wspólnoty, w tym w szczególności z politykami w zakresie:

- konkurencji, zamówień publicznych, środowiska (zgodnie z art. 3 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 działanie podejmowane w ramach Funduszy obejmuje, na poziomie krajowym i regionalnym, priorytety Wspólnoty sprzyjające trwałemu rozwojowi poprzez wzmocnienie wzrostu, konkurencyjności, zatrudnienia i integracji społecznej oraz poprzez ochronę i poprawę jakości środowiska naturalnego),

- równego traktowania kobiet i mężczyzn (zgodnie z art. 16, Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 państwa członkowskie i Komisja zapewniają wsparcie zasady równości mężczyzn i kobiet oraz uwzględniania problematyki płci na poszczególnych etapach wdrażania Funduszy) oraz społeczeństwa informacyjnego,

✚ jest zgodny z dokumentem programowym (zatwierdzonym Programem Operacyjnym i spełnia szczegółowe kryteria określone dla danej Osi Priorytetowej w RPO WL na lata 2007-2013),

✚ jest zgodny z wymogami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,

✚ przyczynia się do realizacji celów danej Osi Priorytetowej/Działania,

✚ Beneficjent jest uprawniony do złożenia wniosku w ramach danej Osi Priorytetowej.

Szczegółowe kryteria kwalifikowalności projektów:

Szczegółowe kryteria, co do rodzajów kwalifikujących się projektów zostały określone w Uszczegółowieniu Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na poziomie działań realizowanych w ramach każdej z Osi Priorytetowych RPO. W Uszczegółowieniu zostały przedstawione typy projektów, które będą mogły ubiegać się o dofinansowanie w ramach poszczególnych działań. Działania zawierają często konkretne przykłady wydatków.

Kwalifikowalność w ramach EFRR rozpatrywana jest na trzech poziomach:

1. Po pierwsze sprawdzana jest kwalifikowalność typu projektu w ramach danej Osi Priorytetowej.
2. Następnie weryfikowana jest kwalifikowalność rodzaju projektu w świetle kryteriów określonych w Uszczegółowieniu RPO WL dla poszczególnych Działań.
3. Następnie rozpatrywana jest kwalifikowalność poszczególnych wydatków.

1.1. Zasięg geograficzny kwalifikowalności

Zgodnie z art. 5, ust 1. Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 jako generalną zasadę przyjmuje się, iż projekt współfinansowany z Funduszy Strukturalnych lub Funduszu Spójności musi być realizowany w granicach administracyjnych obszaru objętego programem, w ramach, którego jest realizowany tj.: w przypadku Programów Regionalnych - w regionie, którego dotyczy dany program (NUTS II).

Odstępstwa od tej zasady możliwe są tylko za zgodą Instytucji Zarządzającej i tylko w sytuacji, kiedy projekt przynosi znaczące korzyści dla obszaru objętego wsparciem przez dany program. Jako zgodę rozumie się w tej sytuacji akceptację realizacji projektu w takim kształcie w umowie/decyzji o dofinansowaniu lub umieszczenie w Uszczegółowieniu Regionalnego Programu Operacyjnego WL odpowiedniego zapisu umożliwiającego realizację projektu na terenie Unii Europejskiej współfinansowanie wydatków, które ze względu na specyfikę działania mogą być ponoszone na obszarze UE, na przykład działania o charakterze międzyregionalnym – Oś priorytetowa

VII Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna, Działanie 7.2 Promocja kultury i turystyki i Działanie 7.3 Współpraca międzyregionalna.

1.2. Trwałość projektu

Każdy projekt współfinansowany ze środków Funduszy Strukturalnych lub Funduszu Spójności musi zachować trwałość przez okres **pięciu lat** od daty zakończenia projektu. Poprzez datę finansowego zakończenia projektu należy rozumieć termin realizacji projektu określony w umowie o dofinansowanie projektu, z uwzględnieniem przepisów art. 88 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. W związku z postanowieniami artykułu 57 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006 państwa członkowskie lub Instytucja Zarządzająca zapewniają, że operacja zachowuje wkład funduszy, wyłącznie jeżeli operacja ta, w terminie pięciu lat od zakończenia operacji lub trzech lat od zakończenia operacji w państwach członkowskich, które skorzystały z możliwości skrócenia tego terminu w celu utrzymania inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez MŚP, nie zostanie poddana zasadniczym modyfikacjom.

Pojęcie „trwałości projektu” rozumiane jest jako niepoddanie projektu tzw. znaczącej modyfikacji tj.:

- 1) modyfikacji mającej wpływ na charakter lub warunki realizacji projektu lub powodującej uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny;
- 2) wynikającej z rozporządzenia prawem własności elementu infrastruktury przyznającego określone podmiotowi nieuzasadnione korzyści lub z zaprzestania działalności produkcyjnej.

Znacząca modyfikacja oznacza jednoczesne spełnienie co najmniej jednego z warunków wymienionych w punkcie 1 i co najmniej jednego z warunków wymienionych w punkcie 2, a ponadto pomiędzy tymi warunkami musi zachodzić związek przyczynowo-skutkowy (tzn. pkt 2 to przyczyna, a pkt 1 – skutek).

Wydatki poniesione na rzecz projektu, który zostanie poddany znaczącym modyfikacjom będą objęte procedurą odzyskiwania zgodnie z art. 98–102 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006.

Rozdział II - Zasady kwalifikowania wydatków

Kwalifikowalność danego projektu do wsparcia z EFRR nie oznacza, że wszystkie wydatki, które zostaną poniesione w trakcie jego realizacji, muszą zostać zakwalifikowane do refundacji.

Beneficjent w ramach swojego projektu określa zarówno koszty kwalifikujące się do wsparcia, jak i te niekwalifikujące się. Ogólne zasady dotyczące kwalifikowalności wydatków obowiązują w odniesieniu do wszystkich kategorii wydatków kwalifikowalnych opisanych w części szczegółowej. Wydatek kwalifikowalny musi spełniać warunki umożliwiające jego całkowite lub częściowe pokrycie środkami przeznaczonymi na realizację programu operacyjnego, pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej lub publicznych źródeł krajowych.

Na etapie oceny wniosku o dofinansowanie sprawdzeniu podlega potencjalna kwalifikowalność wydatków ujętych we wniosku. Ocena kwalifikowalności poniesionych wydatków dokonywana jest również podczas realizacji projektu, gdy Beneficjent przedkłada kolejne wnioski o płatność.

Wydatek jest kwalifikowalny jeżeli:

- ✚ jest zgodny z postanowieniami Regionalnego Programu Operacyjnego WL,
- ✚ został poniesiony w ramach projektu realizowanego z udziałem EFRR,
- ✚ jest niezbędny do realizacji przedłożonego projektu.

Wydatek musi być niezbędny dla realizacji celów projektu. Jest to podstawowa zasada kwalifikowalności wydatków w ramach Funduszy Strukturalnych. Wydatek, który jest niezbędny dla wdrażania i realizacji projektu, to wydatek, bez którego projekt nie mógłby zostać zrealizowany.

- ✚ jest efektywny (**tj. czy zachowano zasadę osiągnięcia najlepszego efektu przy możliwie najniższych kosztach**),
- ✚ jest racjonalny,

Wydatek potwierdzony przez fakturę przedstawioną do refundacji w ramach EFRR musi stanowić optymalny pod względem ekonomicznym i technicznym sposób wdrożenia i realizacji projektu.

- ✚ jest rzetelnie udokumentowany i możliwy do zweryfikowania.

Ocena kwalifikowalności wydatku polega na analizie zgodności jego poniesienia z obowiązującymi przepisami. Oceny takiej dokonuje się zarówno na etapie wyboru projektu, jak i podczas jego realizacji.

Przyjęcie danego projektu do realizacji i podpisanie z Beneficjentem umowy o dofinansowanie nie oznacza, że wszystkie wydatki, które Beneficjent przedstawi do refundacji w trakcie realizacji projektu, będą kwalifikować się do współfinansowania. Kwalifikowalność poniesionych wydatków oceniana jest w trakcie realizacji projektu, kiedy Beneficjent przedkłada kolejne wnioski o płatność.

Wówczas sprawdzeniu podlegają przede wszystkim:

- ✚ poniesienie przedłożonego wydatku w ramach współfinansowanego projektu,
- ✚ poniesienie wydatku zgodnie z kryteriami ustalonymi przez Komitet Monitorujący RPO WL,
- ✚ zgodność przedkładanych do refundacji wydatków z kategoriami wydatków wynikającymi z postanowień umowy o dofinansowanie projektu. Kategorie te mogą być ujęte we wniosku o dofinansowanie projektu, stanowiącym załącznik do umowy,
- ✚ zgodność z obowiązującymi przepisami prawa wspólnotowego oraz prawa krajowego,
- ✚ zasadność poniesienia danego wydatku dla realizacji projektu,
- ✚ efektywność poniesionego wydatku,
- ✚ sposób udokumentowania wydatków.

2.1. Podmiot ponoszący wydatki

Co do zasady wydatkiem kwalifikowalnym jest wydatek podniesiony przez Beneficjenta tj. podmiot, z którym Instytucja Zarządzająca, Instytucja Pośrednicząca zawarła umowę o dofinansowanie projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego.

W przypadku, gdy Beneficjentem jest podmiot zarządzający schematem grantowym, wydatkiem kwalifikowalnym jest wydatek poniesiony przez biorcę grantu.

W przypadku, gdy Beneficjentem jest konsorcjum (partnerstwo), wydatkiem kwalifikowalnym jest wydatek poniesiony przez dowolnego uczestnika konsorcjum (partnerstwa). Przez konsorcjum

(partnerstwo) rozumie się grupę podmiotów utworzoną w celu wspólnej realizacji projektu w drodze umowy pomiędzy tymi podmiotami zgodnie z wytycznymi IZ w tym zakresie.

Niezależnie od tego, czy Beneficjent upoważni inny podmiot do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, Beneficjent:

- ✚ zawsze pozostaje odpowiedzialny za prawidłowość rzeczowej i finansowej realizacji tego projektu i odpowiada przed instytucją, z którą podpisał umowę o dofinansowanie za prawidłowość całości wydatków kwalifikowalnych, które są ponoszone w ramach projektu,
- ✚ zawsze pozostaje odpowiedzialny za zapewnienie trwałości projektu zgodnie z art. 57 rozporządzenia ogólnego,
- ✚ zawsze pozostaje jedynym podmiotem właściwym do kontaktów z instytucjami w systemie realizacji RPO , przedstawiania wniosków o płatność oraz otrzymywania środków EFRR.

W przypadku, gdy Beneficjent upoważnia inny podmiot do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, należy we wniosku o dofinansowanie dodatkowo opisać strukturę własności majątku wytworzonego w związku z realizacją projektu, strukturę przepływów finansowych związanych z realizacją projektu oraz sposób zapewnienia trwałości projektu.

W przypadku, gdy Beneficjent wskazuje więcej niż jeden podmiot jako upoważniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, wskazane powyżej zasady stosuje się odpowiednio w odniesieniu do każdego podmiotu.

W sytuacji, w której inny niż Beneficjent podmiot poniósł część wydatków (które Beneficjent planuje zadeklarować jako kwalifikowalne) związanych z realizacją projektu przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, a jednocześnie Beneficjent nie wskazuje tego podmiotu jako upoważnionego do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, wydatki poniesione przez ten podmiot mogą być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem, że Beneficjent dołączy do wniosku o dofinansowanie oświadczenie, w którym potwierdza, że wydatki poniesione przez ten podmiot zostały poniesione zgodnie z zasadami kwalifikowania wydatków i przyjmuje na siebie odpowiedzialność również za prawidłowość poniesienia wydatków przez ten podmiot.

Do wszystkich wydatków kwalifikowalnych, mają zastosowanie te same zasady dotyczące ich ponoszenia, dokumentowania, zasad sporządzania wniosków o płatność itp. bez względu na to,

czy wydatek został poniesiony przez Beneficjenta, czy przez inny podmiot upoważniony przez Beneficjenta do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych.

Po podpisaniu umowy o dofinansowanie, zmiana podmiotu upoważnionego do dokonywania wydatków kwalifikowalnych może być dokonana na uzasadniony wniosek Beneficjenta, za zgodą instytucji będącej stroną umowy o dofinansowanie z Beneficjentem, w formie aneksu do umowy o dofinansowanie.

2.2 Podmiot, na rzecz, którego ponoszone są wydatki kwalifikowalne

Z zastrzeżeniem postanowień niniejszego podrozdziału, wydatki kwalifikowalne ponoszone są na rzecz podmiotu będącego stroną umowy lub wskazanego w umowie o wykonanie dostaw, usług lub robót budowlanych zawartej z Beneficjentem.

2.2.1 Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez Wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz instytucji finansowej

Na podstawie umowy dotyczącej realizacji kontraktu w ramach projektu współfinansowanego z RPO WL Zamawiający (Beneficjent) dokonuje płatności na rzecz Wykonawcy. Jednocześnie, w przypadku kontraktów realizowanych zgodnie z FIDIC, w celu uzyskania wymaganej gwarancji (np. ubezpieczeniowej) zwrotu zaliczki, Wykonawca może dokonać cesji płatności należnych lub płatności mających stać się należnymi na rzecz instytucji finansowej (np. towarzystwa ubezpieczeniowego) udzielającej gwarancji. W przypadku kontraktów zawartych zgodnie z FIDIC, do dokonania cesji uprawniają Wykonawcę następujące zapisy kontraktu (FIDIC 1999): *„żadna ze stron nie sceduje całości ani żadnej części Kontraktu, ani żadnych korzyści z Kontraktu ani zysku z niego z wyjątkiem:*

a) Każda strona może scedować całość kontraktu lub każdą część Kontraktu, za uprzednią zgodą drugiej Strony, udzieloną według wyłącznego uznania drugiej strony;

oraz

b) Każda Strona może scedować swoje prawa do płatności należnych lub mających stać się należnymi z tytułu Kontraktu jako zabezpieczenie na rzecz banku lub innej instytucji finansowej.”

W takiej sytuacji, gdy powstanie roszczenie Cesjonariusza wobec Cedenta, Zamawiający zostanie wezwany przez Cesjonariusza do dokonywania zapłaty na rachunek bankowy Cesjonariusza – instytucji finansowej. W takim przypadku wydatki poniesione przez Zamawiającego na rachunek bankowy Cesjonariusza, będą uznane za kwalifikowalne (jeśli zostaną poniesione zgodnie z pozostałymi zasadami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w RPO WL, mimo iż nie zostały poniesione na rachunek bankowy Wykonawcy.

2.2.2. Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez Wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz podwykonawcy

Mając na uwadze postanowienia punktu 2.2.1., Wykonawca kontraktu może również, za zgodą Zamawiającego, dokonać cesji płatności na rzecz podwykonawców. W takim przypadku, wydatki poniesione przez Zamawiającego, na podstawie faktury wystawionej przez Wykonawcę, na rachunek bankowy Cesjonariusza (podwykonawcy), będą uznane za kwalifikowalne (jeśli zostaną poniesione zgodnie z pozostałymi zasadami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w RPO WL), mimo iż nie zostały poniesione na rachunek bankowy Wykonawcy.

2.2.3. Kwalifikowalność wydatków w przypadku, gdy Beneficjent dokonuje płatności bezpośrednio na rachunek podwykonawców

W przypadku, gdy Beneficjent dokonuje płatności bezpośrednio na rzecz podwykonawcy zgodnie z postanowieniami art. 647¹ K.c., wydatki dokonane w tym trybie mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostały dokonane z zachowaniem pozostałych obowiązujących zasad oraz jeśli Beneficjent nie dokonał dwukrotnej płatności za ten sam zakres wykonanych robót.

2.2.4. Kwalifikowalność wydatków poniesionych na rachunek wskazany przez komornika na podstawie tytułu wykonawczego

W przypadku zajęcia płatności na rzecz Wykonawcy przez komornika wydatek poniesiony na rachunek bankowy wskazany przez komornika może być kwalifikowalny, jeżeli został poniesiony zgodnie z pozostałymi zasadami dotyczącymi kwalifikowania wydatków.

2.3. Ramy czasowe kwalifikowalności

Pod pojęciem okresu kwalifikowania wydatków należy rozumieć okres, w którym mogą być ponoszone wydatki kwalifikowalne. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności powinna zostać określona początkowa i końcowa data kwalifikowalności wydatków, tak, aby zapewnić jednolitą i sprawiedliwą zasadę mającą zastosowanie do wdrażania Funduszy w całej Wspólnocie.

Początek okresu kwalifikowania wydatków dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego stanowi 1 stycznia 2007 r. Koniec okresu kwalifikowalności wydatków na potrzeby rozliczenia z Komisją Europejską stanowi data 31 grudnia 2015 r.

Datę końcową kwalifikowalności wydatków dla Beneficjentów określa Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym uwzględniając czas potrzebny na dokonanie zamknięcia pomocy w ramach programu i końcowe rozliczenie z Komisją.

Ostateczny okres kwalifikowania wydatków dla danego projektu zostanie określony w umowie o dofinansowanie zawieranej z Beneficjentem, która określi zarówno początkową jak i końcową datę kwalifikowalności wydatku.

Początkową datą kwalifikowania wydatków może być 1 stycznia 2007 r., również w przypadku, gdy wniosek o dofinansowanie został złożony w późniejszym terminie. Końcowa data kwalifikowalności wydatku może zostać zmieniona w uzasadnionym przypadku, na pisemny wniosek Beneficjenta, za zgodą instytucji stanowiącej stronę umowy o dofinansowanie, w formie aneksu do umowy o dofinansowanie z Beneficjentem – jednak

w żadnym wypadku końcowa data kwalifikowania wydatków dla projektu nie może wykroczać poza datę 31 grudnia 2015 r.

W ramach RPO WL istnieje możliwość dofinansowania projektów częściowo bądź całkowicie zrealizowanych (z zastrzeżeniem szczególnych zasad, które mogą obowiązywać projekty, dla których dofinansowanie stanowi pomoc publiczną). W takim przypadku do pomocy będą mogły się kwalifikować jedynie wydatki poniesione w okresie kwalifikowania wydatków w ramach RPO WL. Projekty takie będą musiały spełniać wszystkie zasady obowiązujące dla projektów, których realizacja nie została rozpoczęta przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, tj. przede wszystkim dotyczące pomocy publicznej, ochrony środowiska, ochrony przyrody, zamówień publicznych, zgodności z RPO oraz określone w Rozporządzeniach WE dotyczących nowego okresu programowania i wytycznych odpowiednich instytucji.

2.3.1. Okres kwalifikowania wydatków a zwrot tzw. kwot zatrzymanych w kontraktach na roboty

Może wystąpić sytuacja, w której termin wypłaty tzw. kwoty zatrzymanej, (tj. części należności na rzecz Wykonawcy zatrzymanej przez Zamawiającego na podstawie postanowień zawartej umowy) przekroczy termin końcowej daty ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonej w umowie o dofinansowanie projektu. Zgodnie z zasadą ogólną wydatek stanowiący zwrot kwot zatrzymanych, który nastąpi po upływie tej daty będzie stanowił wydatek niekwalifikowalny. W związku z powyższym, Beneficjent powinien tak określić termin realizacji projektu we wniosku o dofinansowanie, aby w okresie kwalifikowania wydatków dla projektu uwzględniony był okres gwarancyjny, po upływie którego następuje zwrot kwot zatrzymanych i by zwrot ten nastąpił przed upływem końcowego terminu ponoszenia wydatków kwalifikowanych określonego w umowie o dofinansowanie projektu.

Jednocześnie Beneficjent może podjąć działania mające na celu przyspieszenie terminu zwrotu kwot zatrzymanych. W tym celu, Beneficjent może np.:

- dopuścić posłużenie się przez Wykonawcę gwarancją instytucji finansowej zgodnie z przepisami ustawy Pzp.,

W takim przypadku Wykonawca uzyskuje zwrot kwoty zatrzymanej, (która w innym przypadku mogłaby być wypłacona dopiero po np. dwóch latach) w zamian za przedstawienie gwarancji instytucji finansowej na tę kwotę. Kwota zatrzymana, która została wypłacona wykonawcy, uważana jest za wydatek faktycznie poniesiony, co stanowi jeden z warunków koniecznych do uznania danego wydatku za wydatek kwalifikowalny.

✚ ustanowić termin zwrotu kwoty zatrzymanej w taki sposób, aby wydatek związany ze zwrotem kwoty zatrzymanej mógł być uznany za wydatek kwalifikowalny, czyli dokonany przed końcową datą ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określoną w umowie o dofinansowanie.

2.4. Dokumentowanie wydatków

Do współfinansowania kwalifikuje się wydatek, który został faktycznie poniesiony przez Beneficjenta. Pod pojęciem wydatku faktycznie poniesionego należy rozumieć wydatek poniesiony w znaczeniu kasowym tj. jako rozchód środków pieniężnych z kasy lub rachunku bankowego Beneficjenta (jako dowód poniesienia wydatku rozumie się opłaconą fakturę lub inny dokument księgowy o równoważnej wartości dowodowej wraz z dołączonym wyciągiem z operacji na wyodrębnionym rachunku bankowym, stanowiącym element oceny zasadności refundacji poniesionych wydatków kwalifikowalnych).

Jedynym wyjątkiem od zasad przedstawionych powyżej są koszty związane z wkładem niepieniężnym lub amortyzacją, w zakresie, w jakim zgodnie z wytycznymi mogą być uznane za kwalifikowalne. Wydatki takie powinny być potwierdzone stosownymi dokumentami księgowymi lub wyciągami z ksiąg rachunkowych odzwierciedlających wysokość poniesionych kosztów i potwierdzone przez osoby upoważnione.

Wydatek dokonany w drodze kompensaty należności od określonego podmiotu i zobowiązań wobec tego podmiotu uważa się za poniesiony, jeśli podmiot ten uznał kompensatę i zostało to udokumentowane.

Wydatki muszą być poniesione i udokumentowane zgodnie z obowiązującym prawem polskim oraz prawem wspólnotowym. Należy zwrócić szczególną uwagę na zgodność poniesionych wydatków z przepisami obowiązującymi w obszarach: zamówień publicznych, ochrony środowiska, pomocy publicznej oraz rachunkowości.

Wydatki poniesione na podstawie umowy, która została zawarta z naruszeniem prawa, lub zostały poniesione z naruszeniem prawa mogą zostać uznane za niekwalifikowalne w całości lub w części, w zależności od wagi tego naruszenia.

2.5. Wkład niepieniężny

Wkład niepieniężny wniesiony na rzecz projektu przez Beneficjenta publicznego lub prywatnego w postaci dóbr lub usług, za które nie dokonano płatności, stanowi koszt kwalifikowalny przy założeniu, że:

- ✚ polega na wniesieniu nieruchomości w rozumieniu art. 46 § 1 kodeksu cywilnego, urządzeń lub materiałów (surowców), ekspertyz, pracy wysokokwalifikowanej lub nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy;
- ✚ jego wartość może zostać w niezależny sposób wyceniona oraz jeśli zaistnieje taka konieczność – zweryfikowana.

W przypadku wniesienia wkładu niepieniężnego w postaci terenu niezabudowanego lub terenu zabudowanego, dodatkowo zastosowanie mają zasady opisane w rozdziale V Podręcznika.

W przypadku nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy, jej wartość określa się z uwzględnieniem ilości poświęconego czasu na jej wykonanie oraz średniej stawki godzinowej lub dziennej za dany rodzaj pracy.

W przypadku wniesienia przez Beneficjenta wkładu niepieniężnego do projektu, współfinansowanie z Funduszy Strukturalnych nie może przekroczyć wartości całkowitych wydatków kwalifikowalnych, pomniejszonych o wartość wkładu niepieniężnego.

Warunkiem niezbędnym uznania wkładu niepieniężnego za wydatek kwalifikowalny jest bezpośrednie wskazanie informacji dotyczących poszczególnych pozycji wkładu niepieniężnego we wniosku o dofinansowanie oraz umowie o dofinansowanie.

2.6. Zakaz podwójnego finansowania

Podwójne finansowanie oznacza niedozwolone zrefundowanie całkowite lub częściowe danego wydatku dwa razy ze środków publicznych - wspólnotowych lub krajowych.

Podwójnym finansowaniem jest w szczególności:

- ✚ zrefundowanie tego samego wydatku w ramach dwóch różnych projektów współfinansowanych ze środków Funduszy Strukturalnych lub Funduszu Spójności;
- ✚ zrefundowanie kosztów podatku VAT ze środków Funduszy Strukturalnych lub Funduszu Spójności, a następnie odzyskanie tego podatku ze środków budżetu państwa w oparciu o Ustawę o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004 r. z późn. zm.;
- ✚ zakupienie środka trwałego z udziałem środków dotacji krajowej, a następnie zrefundowanie kosztów amortyzacji tego środka trwałego w ramach Funduszy Strukturalnych lub Funduszu Spójności;
- ✚ wydatek poniesiony na środek trwały, który był współfinansowany ze środków krajowych lub wspólnotowych **w przeciągu 7 lat poprzedzających złożenie wniosku** o dofinansowanie projektu.

Podwójnym finansowaniem nie jest w szczególności:

- ✚ finansowanie **wkładu własnego** ze środków zarówno zwrotnych jak i bezzwrotnych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez Beneficjenta (z zastrzeżeniem sytuacji, w której Beneficjent jako wkład własny wnosi do projektu wkład niepieniężny, który był wcześniej współfinansowany ze publicznych środków krajowych lub wspólnotowych – taka sytuacja będzie uznana za podwójne finansowanie);
- ✚ pozyskanie środków na **prefinansowanie wkładu wspólnotowego** w formie kredytu lub pożyczki, pod warunkiem, iż nie zostaną umorzone.

2.7. Ocena kwalifikowalności wydatku w trakcie realizacji projektu

Kwalifikowalność poniesionych wydatków oceniana jest w trakcie realizacji projektu, poprzez weryfikację opłaconych faktur (lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej) przedstawianych przez Beneficjenta do refundacji.

Sprawdzeniu podlegają w szczególności następujące kwestie:

- ✚ czy wydatki poniesiono zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie (w tym zgodnie z zakresem projektu określonym w umowie),
- ✚ czy poniesione wydatki nie naruszają postanowień prawa krajowego lub wspólnotowego,
- ✚ czy wydatki wynikają z prawnie wiążących umów, porozumień bądź dokumentów,
- ✚ czy poniesione wydatki są zgodne z zasadami opisanymi w *Wytycznych*,
- ✚ czy wydatek został właściwie udokumentowany,
- ✚ czy wydatek jest niezbędny do realizacji projektu,
- ✚ czy poniesiony wydatek jest efektywny (**tj. czy zachowano zasadę osiągnięcia najlepszego efektu przy możliwie najniższych kosztach**).

Ciężar udowodnienia, iż wydatek został poniesiony z zachowaniem osiągnięcia najlepszego efektu przy możliwie najniższych kosztach spoczywa na Beneficjencie. W większości projektów, które będą realizowane w ramach RPO WL, wydatki będą ponoszone na podstawie umów zawieranych z zastosowaniem ustawy Pzp. W takim przypadku istnieje domniemanie, iż zasada efektywności poniesienia wydatku zostaje zachowana. W przypadkach, gdy udzielanie zamówień jest wyłączone spod stosowania ustawy Pzp, domniemuje się, iż wydatek jest efektywny, jeśli zamówienie zostało udzielone zgodnie z procedurą udzielania zamówień publicznych przygotowaną przez Beneficjenta i zaakceptowaną przez instytucję oceniającą wniosek przed podpisaniem umowy o dofinansowanie.

Ewentualne wydatki poniesione przez Beneficjenta w związku z wnioskiem odpowiedniej instytucji o przedstawienie dokumentu potwierdzającego, iż poniesiony wydatek jest efektywny mogą być uznane za kwalifikowalne. Za dokumenty potwierdzające, iż poniesiony wydatek jest efektywny będą uznane wszelkie dokumenty potwierdzające, że Beneficjent dołożył należytych starań, aby zapewnić osiągnięcie możliwie najlepszego efektu przy możliwie najniższych w danej sytuacji kosztach (np. dokumenty potwierdzające rozeznanie rynku).

- ✚ czy prace/usługi/dostawy, w związku z wykonaniem których wydatek został poniesiony, zostały faktycznie wykonane (weryfikacja dokonywana jest na podstawie dokumentów),
- ✚ czy wydatki zostały poniesione i udokumentowane w prawidłowym terminie.

2.8. Zgodność z przepisami prawa polskiego i wspólnotowego

1. Wydatki muszą być poniesione i udokumentowane zgodnie z obowiązującym prawem polskim oraz prawem wspólnotowym. Należy zwrócić szczególną uwagę na zgodność poniesionych wydatków z przepisami obowiązującymi w obszarach: zamówień publicznych, ochrony środowiska, ochrony przyrody, pomocy publicznej oraz rachunkowości.

2. Wydatki poniesione na podstawie umowy, która została zawarta z naruszeniem prawa, lub zostały poniesione z naruszeniem prawa mogą zostać uznane za niekwalifikowalne w całości lub w części, w zależności od wagi tego naruszenia.

3. Beneficjent jest zobowiązany do zawierania umów z Wykonawcami dla zadań objętych Projektem zgodnie z przepisami ustawy Pzp w przypadku, gdy wymóg jej stosowania wynika z tej ustawy.

4. Z zastrzeżeniem pkt 5), Beneficjent zawierający umowy z Wykonawcami, które nie są objęte zakresem stosowania ustawy Pzp, zobowiązany jest zawierać w nich, że przepisy szczególne przewidują inny tryb i formę zawierania umowy, z uwzględnieniem następujących zasad:

- ✚ jawności - w szczególności rozumianej jako zamieszczenie ogłoszenia o przetargu (aukcji) w prasie, Internecie lub siedzibie Beneficjenta, w zależności od wartości i rodzaju umowy. Decyzję o zakresie upowszechnienia informacji o planowanym zawarciu umowy podejmuje Beneficjent;
- ✚ niedyskryminacyjnego opisu przedmiotu zamówienia - w szczególności rozumianej jako zakaz zawierania w opisie zapisów mogących preferować konkretnych wykonawców oraz, w przypadku konieczności wskazania konkretnych znaków towarowych, patentów lub pochodzenia, obligatoryjne dopuszczenie rozwiązań równoważnych;
- ✚ równego dostępu dla podmiotów gospodarczych ze wszystkich państw członkowskich - w szczególności rozumianej jako zakaz stawiania wymagań powodujących dyskryminację względem wykonawców z innych państw członkowskich. Przykładowo zakazane są wymagania nakładające:
  - posiadanie przez wykonawcę doświadczenia w wykonywaniu zamówienia w Polsce;

- posiadanie przez wykonawcę doświadczenia w realizacji zamówień współfinansowanych w ramach Funduszy UE lub funduszy krajowych.
- wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, zgodnie z polskim prawem;
- odpowiednich terminów - w szczególności rozumianej jako wyznaczenie na składanie ofert terminów umożliwiających wykonawcom zapoznanie się z przedmiotem zamówienia, przygotowanie i złożenie oferty;
- przejrzystego i obiektywnego podejścia - w szczególności rozumianej jako obowiązek wyłączenia się po stronie Beneficjenta z prowadzenia przetargu przez osoby, w stosunku do których zachodzą przesłanki wskazane w art. 17 ust. 1 ustawy Pzp.

5. Umowy:

- a) których przedmiot obejmuje zamówienia, o których mowa w art. 4 ustawy Pzp,
- b) nie objęte zakresem stosowania ustawy Pzp i dotyczące usług wymienionych w art. 5 ust. 1 ustawy Pzp,
- c) których przedmiot obejmuje zamówienia sektorowe, do których mają zastosowania wyłączenia, o których mowa w art. 136 – 138a ustawy Pzp,

Beneficjent jest zobowiązany zawierać w sposób oszczędny i celowy, zachowując przy tym formę pisemną, chyba że przepisy szczególne wymagają innej formy szczególnej.

Jeżeli ogólnie przyjętą praktyką jest zawieranie danej umowy bez zachowania formy pisemnej, zawarcie umowy może być także potwierdzone dowodem księgowym w rozumieniu przepisów o rachunkowości (np. zakup biletów kolejowych, autobusowych).

6. Beneficjent jest zobowiązany do udokumentowania przestrzegania zasad, o których mowa w pkt 3-5 (np. przechowywać ogłoszenia o przetargu oraz kopie ofert, które nie zostały wybrane).

7. Zasady, o których mowa w pkt 4) i 5), Beneficjenci powinni wdrożyć we własne procedury zawierania umów. Ww. procedury powinny być zamieszczane na stronie internetowej Beneficjenta a jeżeli Beneficjent nie posiada własnej strony internetowej, udostępnianie na żądanie wykonawcy. Beneficjent wskazuje w ogłoszeniu sposób i miejsce udostępniania ww. procedur.

8. Podstawą ustalenia wartości umowy, nie objętej zakresem stosowania ustawy Pzp jest całkowite szacunkowe wynagrodzenie wykonawcy, bez podatku od towarów i usług, ustalone przez Beneficjenta z należytą starannością. Beneficjent nie może w celu uniknięcia stosowania przepisów

ustawy Pzp dzielić zamówienia na części lub zaniżyć jego wartości. Zawarcie z dotychczasowym wykonawcą dodatkowych umów nieobjętych umową podstawową a niezbędnych do jej prawidłowego wykonania jest możliwa jeśli tych dodatkowych usług lub robót budowlanych nie można było wcześniej przewidzieć.

9. Wydatki poniesione na podstawie umów, o których mowa w pkt 4), dla których procedur zawierania umowy została wszczęta przed wejściem w życie Wytycznych, mogą być uznane za kwalifikowalne, o ile zamówienia te zostały/zostaną udzielone zgodnie z zasadą uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców oraz zgodnie z obowiązującym u Beneficjenta wewnętrznym regulaminem udzielania zamówień publicznych, jeżeli Beneficjent posiada taki regulamin.

10. Wydatki poniesione na podstawie umów, o których mowa w pkt 5), które zostały/zostaną zawarte przed wejściem w życie Wytycznych, mogą być uznane za kwalifikowalne, o ile umowy zostały/zostaną zawarte w formie pisemnej.

11. W odniesieniu do umów finansowanych w ramach Projektu z innych źródeł przyznawanych przez instytucje wymagające odrębnych procedur przetargowych, postanowienia pkt 3), 4) i 5) nie wyłączają możliwości przeprowadzenia procedury zawarcia umowy z uwzględnieniem wymogów stawianych przez te instytucje (np. Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju), o ile nie są one sprzeczne z polskim prawem.

2.9. Zasada elastyczności (ang. cross-financing)

Co do zasady, Program Operacyjny finansowany jest tylko z jednego Funduszu. Oznacza to, że wydatki kwalifikowalne w ramach danego programu muszą być zgodne z przepisami wspólnotowymi odnoszącymi się do danego Funduszu. Wyjątkiem są programy współfinansowane łącznie ze środków Funduszu Spójności oraz EFRR.

Określony Fundusz może zostać poszerzony o wydatki kwalifikowalne w ramach innego Funduszu. Wartość tego rodzaju poniesionych wydatków nie może stanowić jednak więcej niż 10% kosztów kwalifikowalnych, zrefundowanych na poziomie priorytetu danego programu operacyjnego (taka możliwość dotyczy jedynie EFRR i EFS).

2.10. Pomoc Publiczna

W przypadku projektu lub grupy projektów objętych zasadami pomocy publicznej w rozumieniu Traktatu ustanawiającego WE (art. 87 ust. 1.) mogą obowiązywać bardziej restrykcyjne zasady dotyczące kwalifikowania wydatków od określonych w *Wytycznych*, wynikające z programu pomocy publicznej, które mogą dotyczyć w szczególności okresu kwalifikowania wydatków oraz kategorii wydatków kwalifikowalnych. W takim przypadku za kwalifikowalne mogą być uznane tylko te wydatki, które spełniają równocześnie warunki określone w *Wytycznych* i warunki określone w programie pomocy publicznej.

Definicja pomocy publicznej:

Zgodnie z art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), pomocą publiczną jest wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorcom lub produkcji niektórych towarów i jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

Przesłanki wystąpienia pomocy publicznej:

Z artykułu 87 ust. 1 TWE wynikają pewne podstawowe kryteria pomocy publicznej, które służą Komisji Europejskiej do badania, czy ma do czynienia z występowaniem pomocy publicznej:

- ✚ wsparcie jest przyznane przez państwo lub przy wykorzystaniu zasobów państwowych (środki publiczne),
- ✚ wsparcie uprzywilejowuje konkretne przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw, bądź produkcję określonych towarów (korzyść ekonomiczna i selektywność),
- ✚ wsparcie zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji (wpływ na konkurencję),
- ✚ wsparcie wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi (zgodnie z Traktatem WE każda pomoc, która wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi jest uznana za niezgodną ze wspólnym rynkiem).

Pomoc publiczna występuje tylko wtedy, gdy spełnione są łącznie 4 warunki: środki publiczne, korzyść ekonomiczna, selektywność i wpływ na konkurencję.

Formy pomocy publicznej:

Środki publiczne definiowane są bardzo szeroko. Wśród form pomocy możemy wyróżnić:

- + dotacje państwowe,
- + odroczenia, rozłożenia na raty i umorzenia podatków lub opłat,
- + odroczenia, rozłożenia na raty i umorzenia zaległości od podatków lub opłat i odsetek tytułem zaległości,
- + zwolnienia z podatków i opłat,
- + stosowanie preferencyjnej stopy naliczania odsetek,
- + refundacje,
- + preferencyjne kredyty lub pożyczki,
- + dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
- + dokapitalizowanie na warunkach korzystniejszych od rynkowych,
- + dostarczanie przez państwo wyrobów lub usług po preferencyjnych cenach,
- + bezpośrednie subsydiowanie.

Mniej oczywistymi formami działania państwa, mogące zawierać pomoc publiczną są:

- + doradztwo zapewnione przez instytucje publiczne,
- + korzyści wynikające z działania agencji rozwoju regionalnego,
- + wsparcie dla przedsiębiorstw, wspomagające inwestycje na rzecz ochrony środowiska,
- + wsparcie dla przedsiębiorstw, mające pomóc publicznemu przedsiębiorstwu w przygotowaniach do prywatyzacji,
- + prawodawstwo chroniące i gwarantujące udziały w rynku,
- + spółki publiczno-prywatne i kontrakty przyznawane z pominięciem otwartej procedury przetargowej.

Pomoc de minimis:

Podstawa wyłączenia tej pomocy spod wspólnotowego zakazu udzielania pomocy publicznej jest Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie zastosowania art.87 i art. 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy *de minimis*.

Pomoc nie przekraczająca pułapu **200 tys. euro w ciągu trzech lat budżetowych poprzedzających dzień udzielenia pomocy** (100 tys. euro w analogicznym okresie w odniesieniu do przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą w sektorze drogowego transportu towarów) nie wpływa na handel między państwami członkowskimi i/lub nie zakłóca konkurencji bądź nie zagraża zakłóceniem konkurencji i dlatego nie podlega przepisom art. 87 ust. 1 TWE. Mówiąc o trzech latach budżetowych, należy brać pod uwagę lata podatkowe jakie mają zastosowanie do konkretnego przedsiębiorcy.

Pomoc *de minimis*, co do zasady, nie jest obwarowana żadnymi dodatkowymi warunkami i może być przeznaczona na realizację dowolnych zadań (spłata zadłużenia, utworzenie miejsc pracy, realizacja inwestycji, działania restrukturyzacyjne, itd.). Pomocy *de minimis* nie można udzielać na zakup środków transportu (majątku ruchomego) w przedsiębiorstwach, które prowadzą działalność gospodarczą w sektorze transportu drogowego towarów.

Wyłączenia grupowe:

Wyłączenia grupowe stanowią zbiór rozporządzeń, które określają kategorie pomocy zwolnione z obowiązku notyfikacji do Komisji Europejskiej. Podstawą prawną do wydania rozporządzeń przez Komisję Europejską jest Rozporządzenie Rady (WE) Nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 roku, dotyczące stosowania art. 92 i 93 Traktu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa. W przedmiotowym rozporządzeniu Rada WE dała Komisji Europejskiej prawo określenia przepisów, dotyczących niektórych kategorii pomocy, zwolnionych z obowiązku notyfikacji, przewidzianego w art. 88 ust. 3 TWE.

Komisja Europejska wydała rozporządzenia dotyczące następujących wyłączeń grupowych:

 pomoc na szkolenia

Podstawą wyłączenia tej pomocy spod wspólnotowego zakazu udzielania pomocy publicznej jest Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 68/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy szkoleniowej. Przedmiotowe rozporządzenie obejmuje możliwie najszerszy zakres sektorów, w tym sektor rolnictwa, rybołówstwo i akwakulturę. Pomocy na szkolenia nie można udzielać jedynie w sektorze węgla. Pomoc na szkolenia kierowana jest do pracowników przedsiębiorstw. Szkolenia objęte wsparciem możemy podzielić na 2 kategorie: szkolenia ogólne i szkolenia szczegółowe (specjalistyczne).

Koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą stanowią:

- 1) koszty kadry szkoleniowej,
- 2) koszty podróży kadry szkoleniowej i osób szkolonych,
- 3) inne koszty bieżące, w tym koszty materiałów i dostaw,
- 4) amortyzacja narzędzi i wyposażenia w zakresie, w jakim są one wykorzystywane wyłącznie do projektu szkoleniowego,
- 5) koszty poradnictwa i doradztwa w zakresie, w jakim dotyczą projektu szkoleniowego,
- 6) koszty personelu osób szkolonych.

Maksymalny poziom wsparcia, udzielanego na podstawie przedmiotowego wyłączenia, objęty zwolnieniem spod obowiązku notyfikacji wynosi **1 mln euro**.

 pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw, rozszerzonej o pomoc na badania i rozwój

Podstawą wyłączenia tej pomocy spod wspólnotowego zakazu udzielania pomocy publicznej jest Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Podstawowym warunkiem otrzymania pomocy jest spełnienie kryteriów małego lub średniego przedsiębiorstwa, zgodnie z którym:

- ♦ małe przedsiębiorstwo zatrudnia do 50 pracowników i ma obroty roczne nieprzekraczające 10 mln euro lub sumę bilansową nieprzekraczającą 10 mln euro oraz spełnia kryterium niezależności,

- ♦ średnie przedsiębiorstwo zatrudnia do 250 pracowników i ma obroty roczne nieprzekraczające 50 mln euro lub sumę bilansową nieprzekraczającą 43 mln euro oraz spełnia kryterium niezależności.

W ramach pomocy Beneficjent może otrzymać wsparcie na:

- 1) nowe inwestycje,
- 2) tworzenie nowych miejsc pracy w związku z nową inwestycją,
- 3) doradztwo i udział w targach i wystawach,
- 4) badania i rozwój.

Kosztami kwalifikującymi się do objęcia pomocą na nowe inwestycje są:

- ♦ grunty
- ♦ budynki i budowle
- ♦ urządzenia/maszyny
- ♦ patenty, licencje, itp.

W sektorze transportowym, z wyłączeniem taboru kolejowego, środki transportu i urządzenia transportowe nie są uznawane za koszty kwalifikujące się do objęcia wsparciem.

 pomoc na zatrudnienie

Podstawą wyłączenia tej pomocy spod wspólnotowego zakazu udzielania pomocy publicznej jest Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 2204/2002 z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa w zakresie zatrudnienia.

Przedmiotowe rozporządzenie nie ma zastosowania do sektorów: stoczniowego, górnictwa węgla oraz transportu (tylko w zakresie tworzenia zatrudnienia), pomocy eksportowej, faworyzowania produktów krajowych nad produktami przywożonymi.

Pomoc na zatrudnienie nie jest związana z tworzeniem miejsc pracy w związku z nową inwestycją. W ramach przedmiotowego wyłączenia, przedsiębiorca może otrzymać pomoc na:

- ♦ tworzenie miejsc pracy,
- ♦ rekrutację pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji i niepełnosprawnych,
- ♦ pokrycie dodatkowych kosztów zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych.

2.11. Projekty generujące dochód

Pod pojęciem „dochodu” należy rozumieć różnicę zdyskontowanych przychodów operacyjnych oraz zdyskontowanych kosztów operacyjnych projektu powiększoną o zdyskontowaną wartość rezydualną majątku wytworzonego w ramach projektu.

Suma dochodów osiągniętych w projekcie w okresie jego współfinansowania oraz w okresie późniejszym (właściwym dla danej kategorii inwestycji) pomniejsza proporcjonalnie wszystkie wydatki kwalifikowalne. Suma dochodów powinna być odjęta od wydatków kwalifikowalnych w całości lub proporcjonalnie do tego, w jakim stopniu do ich osiągnięcia przyczyniły się wydatki kwalifikujące się do wsparcia z EFRR.

Kwalifikowalne wydatki na projekty generujące dochód nie przekraczają bieżącej wartości kosztu inwestycji pomniejszonej o bieżącą wartość dochodu z inwestycji w danym okresie dla:

- a) inwestycji w infrastrukturę lub
- b) innych projektów, w przypadku, gdy jest możliwe obiektywne oszacowanie dochodu z wyprzedzeniem.

W przypadku gdy nie wszystkie koszty inwestycji kwalifikują się do współfinansowania, dochód zostaje przyporządkowany proporcjonalnie do kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych kosztów inwestycji.

Incydentalne dochody występujące w trakcie realizacji projektu

W przypadku, gdy w trakcie realizacji projektu wystąpią incydentalne dochody (np. ze sprzedaży drewna, które jest wynikiem przygotowania terenu pod inwestycję), które nie zostały przewidziane w analizie finansowej dla projektu:

✚ w przypadku, gdy wydatki związane z wygenerowanymi dochodami (tj. np. koszty wycięcia drzew lub krzewów, które następnie zostaną sprzedane) stanowią wydatki kwalifikowalne w ramach projektu, uzyskany dochód (rozumiany jako różnica między przychodem a kosztem związanym z uzyskaniem tego przychodu) pomniejsza wydatki kwalifikowalne w ramach projektu, przy czym przez wydatki związane z wygenerowanymi przychodami należy

rozumieć tylko dodatkowe wydatki związane z uzyskaniem przychodów, które nie zostały uwzględnione w ramach kosztów projektu,

- ✚ w przypadku, gdy wydatki związane z wygenerowanymi dochodami nie stanowią wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu, uzyskany dochód nie pomniejsza wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu.

Zarówno w przypadku umów dotyczących robót budowlanych, jak i usług, **kara umowna** poniesiona przez Wykonawcę na rzecz Beneficjenta zapłacona przez Wykonawcę Beneficjentowi w związku z realizacją projektu, powinna być traktowana jak incydentalny dochód, a zatem zmniejsza kwotę poniesionych wydatków kwalifikowalnych, które mogą być zadeklarowane do refundacji we wniosku o płatność.

Zapisy Podrozdziału 2.11 zastosowanie mają wyłącznie w odniesieniu do operacji współfinansowanych przez EFRR lub Fundusz Spójności, których całkowity koszt przekracza 1 000 000 EUR.

Część II Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków

Rozdział III - Wydatki dotyczące przygotowania projektu

Niżej wymienione rodzaje wydatków kwalifikują się do współfinansowania z Funduszy Strukturalnych, o ile nie są zakazane na mocy obowiązujących przepisów prawa wspólnotowego bądź krajowego oraz ich poniesienie jest bezpośrednio związane z projektem oraz niezbędne do jego przygotowania lub realizacji:

Niezbędne wydatki związane z przygotowaniem projektów poniesione na przygotowanie koniecznych dokumentów, takich jak w szczególności:

- ✚ dokumentacja techniczna,
- ✚ studium wykonalności,
- ✚ analiza finansowa,

- ✚ raport oddziaływania na środowisko,
- ✚ dokumentacja przetargowa,
- ✚ wydatki poniesione na opłaty związane z koniecznością uzyskania niezbędnych decyzji administracyjnych na etapie przygotowania przedsięwzięcia,
- ✚ w przypadku projektów przyrodniczych wydatki poniesione na wykonanie dokumentacji przyrodniczej (w tym m.in. planów ochrony gatunków i siedlisk, inwentaryzacji przyrodniczej, opisu stanu istniejącego wraz z analizą potrzeb oraz analizą opcji),
- ✚ opracowanie map lub szkiców lokalnych sytuujących projekt,
- ✚ przygotowanie programu funkcjonalno-użytkowego,
- ✚ koncepcja budowlana.

Wydatki poniesione na wypełnienie formularza wniosku o dofinansowanie nie są wydatkami kwalifikowanymi

Wydatek niekwalifikowany stanowi także wydatek poniesiony na przygotowanie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w przypadku, gdy postępowanie to zostało unieważnione z przyczyn wskazanych w art. 93 ust. 1 pkt 77 ustawy Prawo zamówień publicznych, tj. było obarczone wadą uniemożliwiającą zawarcie ważnej umowy w sprawie zamówienia publicznego.

Rozdział IV - Wydatki dotyczące realizacji projektu

Pod pojęciem wydatków związanych z zarządzaniem projektem należy rozumieć wydatki poniesione przez Beneficjenta na niezbędne działania towarzyszące realizacji projektu, z zachowaniem zasad określonych w niniejszym Podręczniku, które nie są działaniami związanymi z przygotowaniem projektu. Planowane wydatki związane z zarządzaniem projektem muszą zostać szczegółowo opisane we wniosku o dofinansowanie.

4.1. Wydatki związane z wdrażaniem projektu

Są to niezbędne wydatki poniesione przez Beneficjenta w związku z wdrażaniem projektu (takie jak m.in. wydatki związane z nadzorem nad kontraktami na roboty budowlane, niezbędne ekspertyzy). W przypadku gdy nadzór nad robotami budowlanymi jest realizowany przez pracowników Beneficjenta posiadających odpowiednie kwalifikacje, wydatki związane z wynagrodzeniami dla pracowników Beneficjenta realizujących nadzór nad robotami budowlanymi mogą być uznane za kwalifikowalne na zasadach określonych w pkt. 4.3. Podręcznika.

Niezbędne wydatki poniesione przez Beneficjenta w związku z wdrażaniem projektu (tj. zarówno w okresie przygotowania projektu jak i jego realizacji m.in. wydatki poniesione na: niezbędne ekspertyzy, porady prawne, doradztwo finansowe lub techniczne, usługi obce (w tym również usługi wykonywane na podstawie umowy o dzieło lub umowy zlecenia), szkolenia (w zakresie związanym z realizacją projektu) dla pracowników Beneficjenta zaangażowanych w przygotowanie bądź realizację projektu, audyty (jeżeli audyt jest wymagany przepisami prawa bądź wymaganiami IZ), prowadzenie rachunkowości projektu (w zakresie w jakim jest to wymagane odpowiednimi przepisami lub wytycznymi), adaptację powierzchni biurowej do potrzeb pracowników uczestniczących w przygotowaniu bądź realizacji projektu) mogą być uznane za kwalifikowalne. Dotyczy to również, w uzasadnionych przypadkach, (m.in. brak doświadczenia Beneficjenta we wdrażaniu projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich) sytuacji, w której Beneficjent powierza zarządzanie projektem podmiotowi zewnętrznemu. Należy jednak zwrócić uwagę, iż umowa dotycząca zarządzania projektem (tj. wdrażania, realizacji projektu) powinna zostać zawarta zgodnie z zasadami dotyczącymi udzielania zamówień publicznych/zawierania umów.

4.2. Koszty ogólne

Przez koszty ogólne należy rozumieć koszty, które nie mogą zostać bezpośrednio przyporządkowane do konkretnego produktu lub usługi. Do kategorii kosztów ogólnych należą m.in. opłaty czynszowe, koszty administracyjne, opłaty za energię, ogrzewanie.

Koszty ogólne mogą być uznane za kwalifikujące się do wsparcia w ramach RPO, jeśli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:

- ✚ kalkulacja tych kosztów jest oparta na rzeczywistych kosztach związanych z realizacją danego projektu lub rzeczywistych kosztach projektu tego samego typu,
- ✚ koszty te zostały wyodrębnione jako odpowiednia proporcja kosztów ogólnych związanych bezpośrednio z realizacją projektu, zgodnie z należyście uzasadnioną, rzetelną i bezstronną metodologią.

Kalkulacja opłat ogólnych powinna być należyście udokumentowana i okresowo weryfikowana.

4.3. Wydatki osobowe

Wydatki osobowe (tj. koszty wynagrodzenia pracowników ponoszone przez pracodawcę) mogą stanowić koszt kwalifikowalny w przypadku nowych pracowników zatrudnionych przez Beneficjenta na potrzeby realizacji projektu lub w przypadku pisemnego oddelegowania wcześniej zatrudnionych pracowników do realizacji nowych zadań związanych z realizacją projektu. Wydatki osobowe mogą stanowić wydatek kwalifikowalny w proporcji w jakiej dany pracownik poświęca swój czas na działania związane z realizacją projektu współfinansowanego w ramach RPO WL.

Beneficjent, składając wniosek o płatność uwzględniający wydatki na wynagrodzenia, powinien załączyć oświadczenie, iż wydatki na wynagrodzenia uwzględnione we wniosku o płatność dotyczą wyłącznie pracy związanej z przygotowaniem lub realizacją projektu w ramach RPO WL.

W przypadku, gdy Beneficjent powierza zarządzanie projektem podmiotowi zewnętrznemu, wydatek z tym związany może zostać uznany za kwalifikowalny, pod warunkiem, iż powierzenie zarządzania temu podmiotowi zostało uzasadnione przez Beneficjenta, a umowa dotycząca zarządzania projektem została zawarta zgodnie z Prawem zamówień publicznych/ zasadami zawierania umów.

Wydatkami kwalifikowalnymi mogą być również premie, o ile spełnione są następujące warunki:

- ✚ premie zostały przewidziane w regulaminie danej instytucji,
- ✚ zostały uwzględnione w regulaminie wynagrodzeń, obowiązującym co najmniej 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o dofinansowanie,
- ✚ potencjalnie obejmują wszystkich pracowników danej instytucji.

Wydatki na obciążenia publicznoprawne, nakładane na pracodawcę w związku z wypłatą wynagrodzenia uznanego za wydatek kwalifikowalny, stanowią również wydatki kwalifikowalne.

Kosztami niekwalifikowanymi w zakresie wydatków osobowych są:

- odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych,
- wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- wydatki osobowe ponoszone przez beneficjenta, dla którego podstawową działalnością jest działalność gospodarcza,
- zasiłki i inne świadczenia socjalne w tym: zasiłek rehabilitacyjny, macierzyński, opiekuńczy, wychowawczy, chorobowy.

4.3.1. Inne świadczenia dla osób fizycznych

Wydatki na świadczenia dla osób fizycznych (np. stypendia, świadczenia związane z aktywizacją zawodową) mogą być uznane za kwalifikowane, o ile tak stanowi umowa o dofinansowanie projektu.

4.3.2. Rozliczanie podróży służbowych

Dla celów projektu beneficjent zobowiązany jest do rozliczania diet wg *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju.*

4.4. Wydatki związane z zakupem i instalacją informatycznych systemów wspomagających zarządzanie i monitorowanie

Wydatki na zakup i instalację informatycznych systemów wspomagających zarządzanie i monitorowanie będą kwalifikowalne do wysokości ustalonej w umowie o dofinansowanie. Zatem warunkiem uznania tych wydatków za kwalifikowalne jest ich wyraźne wyszczególnienie (wraz z planowaną kwotą wydatku) w umowie o dofinansowanie.

Należy podkreślić, iż informatyczne systemy wspomagające zarządzanie i monitorowanie są niezbędne dla realizacji dużych projektów i powinny być instalowane w bardzo wczesnym stadium przygotowania bądź realizacji projektu tak, aby mogły zostać wykorzystane jako narzędzie planowania oraz zarządzania.

Należy podkreślić, iż całkowita kwota wydatków związanych z zarządzaniem projektem (4.1., 4.2., 4.3., 4.4.) nie może przekroczyć 6 % wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu oraz, że warunkiem uznania tych wydatków za kwalifikowalne jest ich wskazanie w umowie o dofinansowanie. Ograniczenie to nie dotyczy projektu kluczowego pn. „Budowa Systemu Informacji Przestrzennej Lubelszczyzny”.

Całkowita kwota wydatków związanych z zarządzaniem projektem (4.1., 4.2., 4.3., 4.4.) dla Działania 7.2 – Promocja kultury i turystyki oraz dla Działania 7.3 – Kategoria I – Partnerskie inicjatywy międzyregionalne, nie może przekroczyć 15 % wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu. Warunkiem uznania tych wydatków za kwalifikowalne jest ich wskazanie w umowie o dofinansowanie.

Ograniczenie to nie dotyczy działania 7.3 Współpraca Międzyregionalna – Kategoria II Małe Inicjatywy Międzyregionalne. Należy jednak pamiętać, że beneficjent zobowiązany jest do przestrzegania średnich stawek krajowych.

4.5. Wydatki bieżące

Wydatek bieżący (np. delegacje, zakup materiałów) może zostać uznany za wydatek kwalifikowalny, jeśli w całości służy realizacji projektu.

4.6. Wydatki na instrumenty finansowe (dokapitalizowanie funduszy)

Za wydatki kwalifikowane uznaje się:

- ✚ kwotę środków finansowych przekazaną podmiotowi zarządzającemu funduszem na wyodrębniony rachunek bankowy w celu utworzenia lub powiększenia przez ten podmiot funduszu, z którego będą udzielane pożyczki
- ✚ kwotę środków finansowych przekazaną podmiotowi zarządzającemu funduszem na wyodrębniony rachunek bankowy w celu utworzenia lub powiększenia przez ten podmiot funduszu, z którego będą udzielane poręczenia,
- ✚ kwotę środków finansowych przekazaną podmiotowi zarządzającemu funduszem na wyodrębniony rachunek bankowy w celu utworzenia lub powiększenia przez ten podmiot funduszu, z którego będą realizowane inne formy finansowania działalności przedsiębiorstw.

Powyższe wydatki w ramach instrumentów inżynierii finansowej ponoszone są zgodnie z przepisami art. 43-46 Rozporządzenia (WE) 1828/2006.

Rozdział V - Zakup gruntu

5.1. Zakup gruntu - nieruchomości niezabudowanej

Przez pojęcie gruntu na potrzeby niniejszych wytycznych rozumie się teren niezabudowany stanowiący odrębny przedmiot własności w myśl odpowiednich przepisów Kodeksu Cywilnego.

Zakup takiego terenu kwalifikuje się do współfinansowania ze środków EFRR w ramach RPO WL przy spełnieniu łącznie następujących warunków:

- ✚ wydatek poniesiony na zakup terenu niezabudowanego jest kwalifikowalny tylko do wysokości **10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu** (m.in. nabycie gruntów z zastosowaniem m.in. „Ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych z dnia 10 kwietnia 2003 r. (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 193, poz. 1194 z późn. zm.).

- ✚ koszt zakupu nie przekracza wartości rynkowej terenu niezabudowanego, a jego wartość potwierdzona jest operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę w rozumieniu Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,

Zgodnie z art. 156 ww. Ustawy operat szacunkowy może być wykorzystywany do celu, dla którego został sporządzony, **przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia.** W przypadku, gdy w danym regionie (lub w całym kraju) nastąpiłyby gwałtowne zmiany cen na rynku nieruchomości, Beneficjent powinien przed złożeniem wniosku dokonać aktualizacji wyceny nieruchomości, jeśli taką wycenę posiadał już wcześniej. Wówczas koszt aktualizacji wyceny jest kwalifikowalny. Należy pamiętać, do współfinansowania kwalifikuje się koszt dokonania jednej wyceny.

- ✚ w przypadku, gdy wydatek poniesiony na zakup nieruchomości gruntowej niezabudowanej przekracza jej wartość rynkową, za kwalifikowalną można uznać jedynie tę część poniesionego wydatku, która odpowiada wartości rynkowej nieruchomości gruntowej niezabudowanej,
- ✚ zakup nieruchomości gruntowej niezabudowanej został przewidziany we wniosku o dofinansowanie,
- ✚ zakupiona nieruchomość gruntowa niezabudowana jest bezpośrednio niezbędna dla realizacji projektu i zostanie bezpośrednio wykorzystana do realizacji projektu, w związku z powyższym, nawet, jeśli np. ze względów własnościowych nie jest możliwy zakup jedynie tej części gruntu, która będzie wykorzystana bezpośrednio do realizacji projektu, ale konieczny jest zakup dodatkowej powierzchni, to ta część wydatku na zakup nieruchomości gruntowej niezabudowanej, która dotyczy gruntu nie wykorzystanego bezpośrednio do realizacji projektu nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny.

Ponadto, za kwalifikowalne można uznać jedynie wydatki poniesione na zakup terenu, który jest niezbędny do realizacji projektu.

Wydatki bezpośrednio związane z zakupem terenu, takie jak wydatki poniesione w związku ze sporządzeniem odpowiednich map, wynagrodzenie rzeczoznawcy oraz opłaty notarialne mogą być uznane za kwalifikowalne.

5.1.1. Zasada obliczania kosztu kwalifikowanego gruntu

Metoda obliczania maksymalnej wysokości kosztu kwalifikowanego gruntu:

- ✚ należy zsumować wszystkie koszty kwalifikowane oprócz zakupu gruntu - "a",
- ✚ koszt kwalifikowany ogółem stanowi niewiadomą - "x",
- ✚ 90% kosztu kwalifikowanego ogółem stanowi koszt kwalifikowany bez kosztów gruntu - $a = 0,9x$,
więc $x = a/0,9$,
- ✚ najwyżej 10% tak otrzymanego kosztu kwalifikowanego ogółem może stanowić koszt zakupu gruntu.

5.2. Zakup nieruchomości zabudowanej

Przez pojęcie nieruchomości zabudowanej należy rozumieć nieruchomość gruntową zgodnie z przepisami art. 4 ust 1 *Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami* - „(...) grunt wraz z częściami składowymi, z wyłączeniem budynków i lokali, jeżeli stanowią odrębny przedmiot własności”.

Zakup takiej nieruchomości kwalifikuje się do współfinansowania ze środków EFRR w ramach RPO WL przy spełnieniu łącznie następujących warunków:

- ✚ koszt zakupu nieruchomości zabudowanej nie przekracza jej wartości rynkowej, a wartość nieruchomości jest potwierdzona operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę w rozumieniu *Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami*; w przypadku, gdy wydatek poniesiony na zakup nieruchomości gruntowej zabudowanej przekracza jej wartość rynkową, za kwalifikowalną można uznać jedynie tę część poniesionego wydatku, która odpowiada wartości rynkowej nieruchomości gruntowej zabudowanej,
- ✚ nieruchomość jest niezbędna do realizacji projektu oraz będzie wykorzystywana bezpośrednio do celów realizacji projektu, w związku z powyższym nawet, jeśli np. ze względów własnościowych nie jest możliwy zakup jedynie tej części nieruchomości, która będzie wykorzystana bezpośrednio do realizacji projektu, ale konieczny jest zakup dodatkowej powierzchni, to ta część wydatku na zakup nieruchomości gruntowej zabudowanej, która dotyczy części nieruchomości,

nie wykorzystanej bezpośrednio do realizacji projektu nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny,

- ✚ zakup nieruchomości gruntowej zabudowanej został przewidziany we wniosku o dofinansowanie.
- ✚ nabycie nieruchomości gruntowej zabudowanej z zastosowaniem m.in. „Ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych z dnia 10 kwietnia 2003 r. (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 193, poz. 1194 z późn. zm.).

W uzasadnionym przypadku, gdy konieczne jest nabycie nieruchomości zabudowanej a następnie wyburzenie stojącego(ych) na niej budynku(ów), za wydatek kwalifikowalny będzie można uznać jedynie wydatek odpowiadający wartości gruntu zgodnie z punktem 5.1 oraz wydatek związany z wyburzeniem niepotrzebnego budynku/budowli. Koszt wyburzenia budynku stanowi koszt kwalifikowalny na zasadach ogólnych, tzn. nie należy traktować go jako elementu składowego kosztów zakupu nieruchomości. Wydatki odpowiadające wartości budynku/budowli, które ulegną wyburzeniu, nie będą uznane za wydatek kwalifikowalny.

5.3. Wydatki bezpośrednio związane z zakupem nieruchomości zabudowanej

Wydatki poniesione w związku ze sporządzeniem odpowiednich map, wynagrodzenie rzeczoznawcy oraz opłaty notarialne mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli zakup nieruchomości stanowi wydatek kwalifikowalny.

Wydatki związane z uzyskaniem prawa dostępu do terenu budowy podczas realizacji będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu.

Wydatki niekwalifikowane dotyczące zakupu nieruchomości zabudowanej lub niezabudowanej: za wydatek niekwalifikowany uznany zostaje koszt wynagrodzenia pośrednika agencji nieruchomości.

5.4. Kwalifikowalność wydatków poniesionych na nabycie prawa użytkowania wieczystego

Przez wydatki poniesione na nabycie prawa użytkowania wieczystego należy rozumieć:

- ✚ pierwszą opłatę za oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste albo cenę nabycia użytkowania wieczystego wraz z prawem odrębnej własności lokalowej,
- ✚ wydatki bezpośrednio związane z nabyciem prawa użytkowania wieczystego takie jak:
  - wydatek na wycenę (operat szacunkowy),
  - wydatek na sporządzenie niezbędnych map,
  - wydatek na opłatę notarialną,
- ✚ opłaty roczne wnoszone przez okres użytkowania wieczystego (w okresie kwalifikowania wydatków dla projektu).

Wydatki związane z nabyciem prawa użytkowania wieczystego poniesione zgodnie z zawartą umową w sprawie oddania nieruchomości w użytkowanie wieczyste, w okresie kwalifikowania wydatków, mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:

- ✚ nieruchomość w odniesieniu do której nabyto prawo użytkowania wieczystego jest bezpośrednio niezbędna dla realizacji projektu i zostanie bezpośrednio wykorzystana do realizacji projektu; w związku z powyższym, nawet, jeśli np. ze względów własnościowych nie jest możliwe nabycie prawa użytkowania wieczystego jedynie tej części nieruchomości, która będzie wykorzystana bezpośrednio do realizacji projektu, ale konieczne jest nabycie prawa do dodatkowej powierzchni, to ta część wydatku na nabycie prawa użytkowania wieczystego, która dotyczy części nieruchomości, nie wykorzystanej bezpośrednio do realizacji projektu nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny;
- ✚ wartość nieruchomości będąca podstawą ustalenia opłat z tytułu użytkowania wieczystego nie przekracza wartości rynkowej tej nieruchomości i została potwierdzona operatem szacunkowym;
- ✚ nabycie prawa użytkowania wieczystego do nieruchomości zostało przewidziane we wniosku o dofinansowanie i wskazane w umowie o dofinansowanie projektu;
- ✚ w przypadku równoczesnego zakupu budynków i innych zabudowań położonych na nieruchomości będącej przedmiotem użytkowania wieczystego, do wydatków poniesionych na zakup tych budynków bądź zabudowań należy odpowiednio stosować zasady dotyczące nieruchomości zabudowanej.

Rozdział VI - Wydatki związane z robotami budowlanymi

6.1. Roboty przygotowawcze

W ramach robót przygotowawczych do kwalifikowalnych możemy zaliczyć następujące wydatki:

- ✚ przygotowanie placu budowy np. prace geodezyjne,
- ✚ budowa, przebudowa, montaż, remont i modernizacja (prace ziemne, prace budowlano-montażowe, prace instalacyjne, prace wykończeniowe w obiektach budowlanych, prace związane z zagospodarowaniem terenu),
- ✚ koszty informacji i promocji projektu nierozdzielnie związane z realizacją inwestycji np. tablice informacyjne,
- ✚ prace rozbiórkowe,
- ✚ prace wyburzeniowe,
- ✚ przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją.

Prace związane z przygotowaniem placu budowy i budową powinny być wykonane zgodnie z przepisami prawa budowlanego i innych przepisów prawnych odnoszących się do przedmiotu wykonywanych robót. Wykonanie prac powinno być zlecone na zasadach zgodnych z ustawą Prawo zamówień publicznych/zasad zawierania umów. W przypadku gdy Beneficjent samodzielnie wykonuje całość lub część prac związanych z przygotowaniem placu budowy lub robotami budowlanymi, związane z tymi pracami wydatki muszą być przypisane poprzez przejrzysty i oddzielny system rozliczania projektu oparty na dokumentach księgowych lub dokumentach o równoważnej wartości dowodowej.

W przypadku, gdy w prace są zaangażowani pracownicy zatrudnieni w instytucji Beneficjenta, stosuje się odpowiednio postanowienia pkt. 4.3. Podręcznika dotyczące wynagrodzeń pracowników Beneficjenta.

6.2. Inspektor nadzoru

Wydatki związane z nadzorem nad wykonywanymi robotami budowlanymi mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne.

W przypadku inwestycji obejmującej również koszty niekwalifikowalne, wynagrodzenie inspektora nadzoru kwalifikuje się do wsparcia w całości.

Inspektor nadzoru powinien samodzielnie zapewniać sprzęt i wyposażenie, niezbędne do wykonywania zadań inspektora nadzoru. Wydatki związane z zapewnieniem lub utrzymaniem sprzętu i wyposażenia powinny zostać ujęte w wynagrodzeniu inspektora nadzoru.

Wydatki poniesione przez Beneficjenta na zakup sprzętu i wyposażenia dla inspektora nadzoru stanowią wydatki niekwalifikowalne.

W przypadku, gdy nadzór nad robotami budowlanymi jest realizowany przez posiadających odpowiednie kwalifikacje pracowników Beneficjenta, wydatki związane z ich wynagrodzeniem mogą zostać uznane na zasadach określonych w pkt. 4.3. Podręcznika.

Wydatki związane z prowadzeniem nadzoru autorskiego nad robotami budowlanymi przez projektanta w zakresie zgodnym z prawem oraz niezbędnym dla realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne.

Rozdział VII - Wydatki dotyczące zakupu sprzętu i wyposażenia

7.1. Amortyzacja

Odpisy amortyzacyjne z tytułu spadku wartości środków trwałych stanowią koszt kwalifikowalny, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- ✚ odpisy amortyzacyjne dotyczą środka trwałego, który jest niezbędny do prawidłowej realizacji projektu i bezpośrednio wykorzystywany do jego wdrażania;
- ✚ w przypadku środków trwałych, wydatki poniesione na ich zakup nie zostały zgłoszone jako wydatki kwalifikowalne, ani też zakup środka trwałego nie był współfinansowany z publicznych środków krajowych ani wspólnotowych w ciągu 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu

środka trwałego na potrzeby projektu (dotyczy to sytuacji, w której Beneficjent kupuje środek trwały na potrzeby projektu, ale nie chce bądź nie może zrefundować kosztów zakupu);

- ✚ kwalifikowalna wartość odpisów amortyzacyjnych odnosi się wyłącznie do okresu realizacji danego projektu;
- ✚ wartość odpisów amortyzacyjnych została obliczona zgodnie z *Ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r.* (Dz.U.02.76.694, z późn. zm.).

W przypadku, gdy zakupiony środek trwały wykorzystywany jest także w innych celach niż realizacja projektu, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania środka trwałego w celu realizacji projektu. W przypadku, o którym mowa powyżej, wartość rezydualna (księgowa wartość likwidacyjna) aktywów po zakończeniu realizacji projektu nie jest wydatkiem kwalifikowanym.

7.2. Zakup środków trwałych stanowiący część wydatków inwestycyjnych

Wydatek na zakup środków trwałych, które będą na stałe zainstalowane w ramach projektu będzie wydatkiem kwalifikowalnym pod warunkiem, że:

- ✚ środki te będą włączone w rejestr środków trwałych podmiotu odpowiedzialnego za realizację oraz wydatek ten będzie traktowany jako wydatek inwestycyjny zgodnie z zasadami rachunkowości,
- ✚ środek trwały nie był współfinansowany z publicznych środków krajowych ani wspólnotowych w okresie 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu danego środka trwałego przez Beneficjenta. Dokumentem poświadczającym ten fakt może być oświadczenie sprzedawcy.

7.3. Przenośne środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych

Wydatki na zakup przenośnych środków trwałych, które nie będą na stałe zainstalowane w projekcie, specjalistyczny sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem

oraz urządzenia wielofunkcyjne typu: skaner, drukarka, kserokopiarka mogą być uznane za kwalifikowalne po spełnieniu następujących warunków:

- ✚ są niezbędne dla realizacji projektu bądź dla poprawnego funkcjonowania infrastruktury wytworzonej w wyniku realizacji projektu,
- ✚ będą wykorzystywane tylko dla celów związanych z danym projektem w ramach którego zostaną zakupione,
- ✚ przenośne środki trwałe zostaną bezpośrednio wskazane we wniosku o dofinansowanie wraz z uzasadnieniem konieczności ich zakupu,
- ✚ zostaną wskazane w umowie o dofinansowanie projektu,
- ✚ zostaną włączone w rejestr środków trwałych Beneficjenta oraz wydatek ten będzie traktowany jako wydatek inwestycyjny zgodnie z zasadami rachunkowości.

7.4. Zakup używanego sprzętu

Wydatek na zakup używanego sprzętu będzie kwalifikowalny pod następującymi trzema warunkami:

- ✚ sprzedawca sprzętu musi dostarczyć oświadczenie stwierdzające pochodzenie tego sprzętu i potwierdzające, że w przeciągu poprzednich siedmiu lat sprzęt ten nie był nabyty z udziałem dotacji krajowych lub wspólnotowych,
- ✚ cena sprzętu nie może przekraczać jego wartości rynkowej i nie może być wyższa od ceny podobnego, ale nowego sprzętu,
- ✚ sprzęt posiada cechy wymagane dla eksploatacji projektu i spełnia odpowiednie normy.

7.5. Wartości niematerialne i prawne

Wydatki związane z zakupem i wykorzystaniem wartości niematerialnych i prawnych, takich jak patenty, licencje będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeśli wartości te są konieczne dla realizacji projektu oraz gdy wartości te będą ujęte w ewidencji księgowej Beneficjenta.

Rozdział VIII - Koszty zastosowania technik (ew. form) finansowania nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności

Jako koszty zastosowania technik finansowania w projektach współfinansowanych ze środków Funduszy Strukturalnych rozumie się wydatki na te techniki finansowania, które nie powodują natychmiastowego przeniesienia na podmiot użytkujący (Beneficjenta) prawa własności do danego dobra.

8.1. Leasing

Wydatki poniesione w związku z leasingiem kwalifikują się do współfinansowania z Funduszy Strukturalnych z zastrzeżeniem postanowień niniejszych wytycznych. Dopuszcza się możliwość kwalifikowania następujących form leasingu przy spełnieniu szczegółowych warunków określonych poniżej:

- ✚ leasingu finansowego,
- ✚ leasingu operacyjnego.

Refundacja kosztów faktycznie poniesionych może zostać skierowana na rzecz Leasingobiorcy (podmiot korzystający z danego dobra).

Warunki współfinansowania leasingu na rzecz Leasingobiorcy (korzystającego):

- ✚ W przypadku zastosowania tej formy pomocy, refundacja kosztów faktycznie poniesionych skierowana jest na rzecz Leasingobiorcy, czyli Beneficjenta.
- ✚ Kosztem kwalifikowalnym do współfinansowania jest część raty leasingowej związanej ze spłatą kapitału leasingowanego dobra.
- ✚ Dowodem faktycznego poniesienia wydatku w przypadku refundacji na rzecz Beneficjenta jest dokument potwierdzający opłacenie raty leasingowej.

- ✚ Maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych nie może przekroczyć rynkowej wartości dobra będącego przedmiotem leasingu. Oznacza to, że kwota kwalifikująca się do współfinansowania nie może być wyższa, niż:
  - kwota, na którą opiewa dowód zakupu wystawiony Leasingodawcy, przez dostawcę współfinansowanego dobra – w przypadku dóbr zakupionych nie wcześniej niż w okresie 12 miesięcy przed złożeniem przez Beneficjenta wniosku o dofinansowanie projektu,
  - rynkowa wartość dobra będącego przedmiotem leasingu określona w wycenie sporządzonej przez uprawnionego rzeczoznawcę – w przypadku dóbr zakupionych wcześniej niż w okresie 12 miesięcy przed złożeniem przez Beneficjenta wniosku o dofinansowanie projektu.
- ✚ Środki w ramach pomocy wspólnotowej na realizację umów leasingu są wypłacane Leasingobiorcy zgodnie z faktycznie spłacanymi ratami leasingu.

8.1.1. Leasing finansowy

Pod pojęciem leasingu finansowego rozumie się taką umowę leasingu, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu korzystania z przedmiotu leasingu są przeniesione na Beneficjenta współfinansowanego projektu.

W przypadku leasingu finansowego kwota kwalifikowana do współfinansowania nie może być wyższa, niż kwota na którą opiewa dowód poniesienia wydatku wystawiony Leasingodawcy przez dostawcę współfinansowanego aktywa.

Za kwalifikowalne nie można uznać kosztów związanych z umową leasingu, a w szczególności:

- ✚ marży finansującego,
- ✚ odsetek od refinansowania kosztów,
- ✚ opłat ubezpieczeniowych.

W przypadku, gdy okres obowiązywania umowy leasingu przekracza końcową datę kwalifikowalności wydatków, wydatkami kwalifikującymi się do współfinansowania są wyłącznie raty leasingowe, których termin płatności przypada na okres ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonych w umowie o dofinansowanie projektu oraz faktycznie zapłacone w tym okresie.

W przypadku, gdy przepisy prawa podatkowego przewidują dla umowy leasingu wystawienie jednej faktury w dniu zawarcia umowy, a refundacja następuje na rzecz Leasingobiorcy, dowodem poniesienia wydatku jest harmonogram spłat wraz z informacją o płatnościach i wyciągiem bankowym.

W przypadku, gdy partnerem Beneficjenta jest firma leasingowa (Leasingodawca) oraz gdy spełnione są warunki określone w punkcie 8.1, do współfinansowania może kwalifikować się wydatek poniesiony przez Leasingodawcę na zakup dobra leasingowanego Beneficjentowi w związku z realizacją projektu. W tym przypadku kosztami niekwalifikowalnymi będą wydatki poniesione przez Beneficjenta na opłacenie rat związanych z leasingiem tego dobra. Dowodem poniesienia wydatku będzie faktura zakupu wystawiona na Leasingodawcę lub równoważny dokument księgowy.

8.1.2. Leasing operacyjny

Pod pojęciem leasingu operacyjnego rozumie się taką umowę leasingu, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu nie są przeniesione na Beneficjenta współfinansowanego projektu.

W przypadku leasingu operacyjnego za okres kwalifikowalności wydatków na współfinansowanie rat leasingowych w tym przypadku można uznać jedynie okres realizacji projektu, do momentu ostatecznego jego rozliczenia (do wypłacenia płatności końcowej).

Za kwalifikowalne nie można uznać kosztów związanych z umową leasingu, a w szczególności:

- ✚ marży finansującego,
- ✚ odsetek od refinansowania kosztów,
- ✚ opłat ubezpieczeniowych.

W przypadku, gdy okres obowiązywania umowy leasingu przekracza końcową datę kwalifikowalności wydatków, wydatkami kwalifikującymi się do współfinansowania są wyłącznie raty leasingowe, których termin płatności przypada na okres ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonych w umowie o dofinansowanie projektu oraz faktycznie zapłacone w tym okresie.

8.2. Inne techniki finansowania

Koszty innych technik finansowania kwalifikują się do współfinansowania z Funduszy Strukturalnych, jeśli zostaną spełnione następujące warunki:

- ✚ wydatki związane z zastosowaniem ww. technik finansowania zostaną wskazane we wniosku o dofinansowanie;
- ✚ Beneficjent wykaże, iż zastosowanie ww. technik finansowania jest najbardziej efektywną metodą pozyskania danego wyposażenia;
- ✚ ww. wydatki zostaną wyszczególnione w umowie o dofinansowanie projektu.

Rozdział IX - Podatek od towarów i usług

Zgodnie z art. 3e Rozporządzenia 1084/2006 oraz art. 7 ust. 1 pkt d Rozporządzenia 1080/2006 podatek od towarów i usług (VAT) może być uznany za wydatek kwalifikowalny tylko wtedy, gdy został rzeczywiście i ostatecznie poniesiony przez Beneficjenta oraz Beneficjent nie ma prawnej możliwości odzyskania podatku VAT. Możliwość odzyskania podatku VAT należy rozpatrywać w świetle *Ustawy o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004 r. (Dz. U.2004 nr 54 poz.535 z późn. zm.)*.

Należy jednocześnie podkreślić, iż zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Finansów przekazanym pismem z dnia 23 grudnia 2004 r. (Zn. PP8-901-149/04/MZE/3705), w świetle przepisów o podatku od towarów i usług „odzyskanie” podatku oznacza odliczenie go od podatku należnego lub zwrot w określonych przypadkach, według warunków ściśle określonych przepisami o podatku od towarów i usług. Pojęcie odliczenia podatku VAT (zmniejszenie podatku należnego o podatek naliczony) na gruncie polskich przepisów podatkowych jest pojęciem funkcjonującym jedynie w przepisach o podatku od towarów i usług. Zatem zaliczenie podatku, który nie może podlegać odliczeniu do kosztów uzyskania przychodów, nie jest odliczeniem podatku.

W związku z powyższym, zaliczenie VAT do kosztów uzyskania przychodów celem obniżenia podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym nie jest odliczeniem ani uzyskaniem zwrotu podatku od towarów i usług, a więc nie jest odzyskiwaniem podatku.

Zasada określona w ww. rozporządzeniach oznacza, iż zapłacony VAT może być uznany za wydatek kwalifikowalny tylko i wyłącznie wówczas, gdy Beneficjentowi, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem krajowym, nie przysługuje prawo (czyli Beneficjent nie ma prawnych możliwości) do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego lub ubiegania się o zwrot VAT.

Posiadanie wyżej wymienionego prawa (potencjalnej prawnej możliwości) wyklucza uznanie wydatku za kwalifikowalny nawet, jeśli faktycznie zwrot nie nastąpił np. ze względu na nie podjęcie przez Beneficjenta czynności zmierzających do realizacji tego prawa.

9.1. Prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony

Zgodnie z art. 86 ust. 1 ustawy o VAT, podatnikom VAT przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego w zakresie, w jakim nabywane towary lub usługi wykorzystywane są do wykonywania czynności opodatkowanych. Przepis zawarty w art. 88 ustawy o VAT zawiera katalog przypadków, kiedy podatnikowi VAT nie przysługuje prawo do odliczenia podatku naliczonego. Podatku tego nie można odliczyć nawet wówczas, gdy dany zakup jest bezpośrednio związany z czynnościami podlegającymi opodatkowaniu, tym samym VAT może stanowić wydatek kwalifikowalny.

W związku z powyższym, przepisy ustawy o VAT stanowią, iż prawo do odliczenia podatku naliczonego przysługuje Beneficjentowi jedynie w przypadku, kiedy spełnione są dwa warunki:

- Beneficjent jest podatnikiem VAT,
- zakupione przez Beneficjenta towary i usługi wykorzystywane są przez Beneficjenta do wykonywania czynności opodatkowanych.

Tym samym, jeśli nie jest spełniony jeden z wymienionych warunków wówczas VAT zawarty w dokonywanych przez Beneficjenta zakupach będzie stanowił wydatek kwalifikowalny w rozumieniu ww. rozporządzeń.

9.2. Status Podatnika VAT

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o VAT podatnikami są podmioty wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel i rezultat tej działalności. Za podatników nie uznaje się organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy w zakresie realizowanych zadań nałożonych odrębnymi przepisami prawa z wyłączeniem czynności wykonywanych na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych (art. 15 ust. 6 ustawy o VAT).

W związku z tym, prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony będzie przysługiwało tym podmiotom finansującym zakupy towarów i usług ze środków finansowych pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, którym można przypisać status podatnika VAT.

9.3. Oświadczenie o kwalifikowalności VAT

Beneficjent, który uzna VAT za wydatek kwalifikowalny jest zobowiązany do przedstawienia we wniosku o dofinansowanie szczegółowego uzasadnienia zawierającego podstawę prawną wskazującą na brak możliwości obniżenia VAT należnego o VAT naliczony zarówno na dzień sporządzania wniosku o dofinansowanie, jak również mając na uwadze planowany sposób wykorzystania w przyszłości majątku wytworzonego w związku z realizacją projektu.

Brak szczegółowych informacji w ww. zakresie będzie mógł stanowić podstawę dla IP oraz IZ do zakwestionowania Wniosku o dofinansowanie pod kątem kwalifikowalności wydatków związanych z VAT.

Rozdział X - Inne podatki i opłaty

Wydatkami kwalifikowalnymi nie są:

- podatki bezpośrednie oraz składki na ubezpieczenie społeczne związane z wynagrodzeniem, które wynikają ze współfinansowania przez Fundusze Strukturalne, chyba że zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez Beneficjenta,

- odsetki od długów, opłaty za usługi finansowe, koszty wymiany walut i inne czysto finansowe wydatki,
- wydatki związane ze sprawami sądowymi w tym: obsługa prawna, grzywny, kary finansowe, oraz koszty realizacji ewentualnych postanowień wydanych przez sąd (z wyjątkiem wydatków związanych z odzyskiwaniem kwot nienależnie wypłaconych).

Za kwalifikowane mogą być uznane:

- wydatki poniesione na obowiązkowe ubezpieczenia (np. ubezpieczenie placu budowy) oraz obowiązkowe gwarancje bankowe (np. gwarancja wypłaconej zaliczki lub/i gwarancja dobrego wykonania umowy), jeśli zostały przewidziane w dokumentach przetargowych przygotowanych przez Zamawiającego w ramach procedury udzielenia zamówienia publicznego,
- opłaty związane z prowadzeniem rachunkowości projektu w zakresie w jakim jest to wymagane odpowiednimi przepisami bądź wytycznymi,
- wydatki poniesione na porady prawne, opłaty notarialne, wydatki poniesione na doradztwo udzielone przez ekspertów finansowych lub technicznych, jeśli są niezbędne dla realizacji projektu.

Wydatkami kwalifikowanymi są:

- koszty otwarcia i prowadzenia odrębnego rachunku bankowego dla celów realizacji projektu oraz opłaty pobierane od dokonywanych transakcji finansowych, których dokonanie jest niezbędne dla realizacji projektu,
- wydatki związane z obsługą instrumentów zabezpieczających realizację umowy o dofinansowanie.

10.1. Opłaty za usunięcie drzew i krzewów oraz opłaty za zajęcie pasa drogowego

1) Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów

Zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy. o ochronie przyrody, *„Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić, z zastrzeżeniem ust. 2, po uzyskaniu zezwolenia wydanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta na wniosek posiadacza nieruchomości. Jeżeli posiadacz nieruchomości nie jest jej właścicielem – do wniosku dołącza się zgodę jej właściciela.”* Ponadto,

zgodnie z art. 84 ust. 1 i 2 ww. ustawy „*Posiadacz nieruchomości ponosi opłaty za usunięcie drzew lub krzewów. Opłaty nalicza i pobiera organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów.*”

W związku z powyższym opłaty za usunięcie drzew lub krzewów kwalifikują się do refundacji z EFRR tylko w przypadku, gdy została rzeczywiście i ostatecznie poniesiona przez Beneficjenta (Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu).

2) Opłaty za zajęcie pasa drogowego

Zgodnie z art. 40 ust 3 ustawy o drogach publicznych „*Za zajęcie pasa drogowego pobiera się opłatę*”. Ustęp 11 ww. artykułu stanowi, iż „*Opłatę, o której mowa w ust. 3, nalicza i pobiera, w drodze decyzji administracyjnej, właściwy zarządca drogi przy udzielaniu zezwolenia na zajęcie pasa drogowego*”. Zgodnie z art. 2a ustawy drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne stanowią własność właściwego samorządu, powiatu lub gminy.

W związku z powyższym opłaty za zajęcie pasa drogowego kwalifikują się do refundacji z EFRR tylko w przypadku, gdy zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez Beneficjenta (Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu).

3) Wydatki związane z odtworzeniem nawierzchni drogi poza pasem prowadzonych robót

W przypadku zajęcia pasa drogowego w celu prowadzenia robót, zezwolenie na zajęcie pasa drogowego powinno określać warunki przywrócenia pasa drogowego do poprzedniego stanu użyteczności. W przypadku, gdy zezwolenie na zajęcie pasa drogowego w celu prowadzenia robót nałoży na Beneficjenta obowiązek odtworzenia nawierzchni drogi poza pasem prowadzonych robót, to wydatki związane z odtworzeniem jezdni poza pasem prowadzonych robót będą mogły być uznane za wydatki kwalifikowalne.

10.2.Kwalifikowalność budowy przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych

Zgodnie z ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków: „*Przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną*

w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku do granicy nieruchomości gruntowej”.

Zatem w przypadku budowy kanalizacji sanitarnej niekwalifikowalny jest koszt przyłącza od studzienki do budynku lub od granicy nieruchomości gruntowej.

Wydatki związane z budową przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne jeżeli zostaną wyraźnie wskazane we wniosku o dofinansowanie oraz uwzględnione w umowie o dofinansowanie projektu. Należy zaznaczyć, iż na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków „Realizację budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci”. Ponadto, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2004 r. (II CK 420/03, Biul. SN 2004/12/9) przyłącza kanalizacyjne i wodociągowe wskazane w art. 2 pkt 5 i 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków stanowią własność osoby, która poniosła koszty ich budowy.

Zatem, należy podkreślić, iż wydatki na budowę przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych mogą być uznane za kwalifikowalne, tylko jeśli będą stanowiły własność Beneficjenta.

10.3. Koszty promocji projektu

Beneficjent realizujący projekt jest zobowiązany do jego promocji, której koszty stanowią wydatek kwalifikowalny. Wydatki związane z działaniami informacyjno - promocyjnymi muszą zostać ujęte w umowie o dofinansowanie, a instrumenty i metody promocji wskazane we wniosku o dofinansowanie zgodnie z odpowiednimi wytycznymi IZ RPO WL w tym zakresie.

10.4. Wydatki związane z działaniami kompensacyjnymi w przypadku projektu realizowanego na terenie cennym przyrodniczo, w tym na obszarach sieci Natura 2000

W przypadku projektu realizowanego na terenie cennym przyrodniczo, w tym na obszarach sieci Natura 2000, wydatkami kwalifikowalnymi w ramach RPO WL mogą zostać uznane wydatki związane z działaniami kompensacyjnymi.

Rozdział XI - Mieszkalnictwo

Kwalifikowanymi wydatkami z zakresu mieszkalnictwa są wydatki ponoszone wyłącznie na:

- ✚ renowację części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tj.:
  - odnowienie następujących głównych elementów konstrukcji budynku: dachu, elewacji zewnętrznej, stolarki okiennej i drzwiowej, klatki schodowej, korytarzy wewnętrznych/zewnętrznych, wejścia i elementy jego konstrukcji zewnętrznej, windy;
  - instalacje techniczne budynku;
  - działania w zakresie oszczędności energetycznej;
- ✚ przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację budynków istniejących, stanowiących własność władz publicznych lub własności podmiotów działających w celach niezarobkowych,

Wydatki na mieszkalnictwo są ograniczone do wielorodzinnego budownictwa mieszkaniowego¹ lub budynków stanowiących własność publiczną wykorzystywanych na cele mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich dochodach lub osób o szczególnych potrzebach. Projekty z zakresu mieszkalnictwa muszą dotyczyć zespołu budynków oraz ich otoczenia.²

---

¹ Poprzez budynek wielorodzinny rozumie się budynek mieszkalny, w którym występuje więcej niż dwa lokale mieszkalne.

² Zespół budynków to minimum trzy obiekty znajdujące się w sąsiedztwie wraz z towarzyszącymi im elementami zagospodarowania osiedla (np. sieć uliczna, oświetlenie uliczne, parkingi, zaplecze sportowe, skwery, place zabaw, zieleńce)

Rozdział XII - Wydatki niekwalifikowalne

W oparciu o art. 56, ust. 4 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 oraz przepisy rozporządzeń dotyczących poszczególnych Funduszy, za niekwalifikowalne uznaje się poniższe kategorie wydatków:

- ✚ koszty prowizji i odsetek ponoszonych w ramach zobowiązań finansowych (za wyjątkiem projektów, których głównym celem jest zmniejszenie wielkości tego typu obciążeń ponoszonych przez Beneficjenta),
- ✚ koszty prowizji pobieranych w ramach operacji wymiany walut,
- ✚ wydatek poniesiony na środek trwały, który był współfinansowany ze środków krajowych lub wspólnotowych w przeciągu 7 lat poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu,
- ✚ koszty kar i grzywien, a także koszty procesów sądowych (z wyjątkiem kosztów związanych z odzyskiwaniem kwot nienależnie wypłaconych po akceptacji Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym WL) oraz koszty realizacji ewentualnych postanowień wydanych przez sąd,
- ✚ koszty kredytu, odsetki od zadłużenia,
- ✚ leasing zwrotny,
- ✚ wydatki poniesione na wykonanie robót dodatkowych,
- ✚ koszt podatku VAT, który może zostać odzyskany w oparciu o przepisy krajowe tj. Ustawę o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004 r z późn. zm.,
- ✚ koszt zakupu nieruchomości niezabudowanej przekraczający 10 % wartości całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu w projektach współfinansowanych w ramach EFRR i Funduszu Spójności.

Część III Wykaz wydatków kwalifikowanych i niekwalifikowanych dla poszczególnych Osi Priorytetowych RPOWL na lata 2007-2013

Do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty zgodne z zasadami określonymi w Krajowych Wytycznych dotyczących kwalifikowania wydatków w ramach Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007 - 2013.

Oś priorytetowa 3. Atrakcyjność obszarów miejskich i tereny inwestycyjne

3.1. Tworzenie terenów inwestycyjnych
Koszty kwalifikowalne w ramach Działania: Prace Przygotowawcze: Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika. Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi: Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.: <ul style="list-style-type: none">
- prace porządkowe związane z oczyszczaniem terenu z materiałów, sprzętu i chemikaliów powojkowych i przemysłowych, asenizacją i wywozem niepożądanych materiałów,
- koszty adaptacji pomieszczeń przeznaczonych do specyficznych wymogów technicznych, związanych z prowadzeniem określonego typu działalności,
- zakup wyposażenia nierozzerwalnie związanego z funkcjonowaniem projektu. Koszty związane z obsługą projektu: Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z <i>Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty</i> niniejszego Podręcznika.
Koszty niekwalifikowalne: <ul style="list-style-type: none">
- podłączenie do sieci kanalizacyjnych lub wodociągowych indywidualnych użytkowników (zgodnie z regułami określonymi w „części 11.2”
3.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich
KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA: Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.: przygotowanie Lokalnych/Miejskich Programów Rewitalizacji

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- ✚ finansowanie projektów, nie ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji (nie znajdują się w granicach obszaru podlegającego rewitalizacji), nie przyczyniających się do realizacji celów działania,
- ✚ finansowanie projektów z zakresu mieszkalnictwa, nie zlokalizowanych na obszarach wyznaczonych w Lokalnych Programach Rewitalizacji jako obszary przeznaczone pod inwestycje z zakresu mieszkalnictwa, tj. na obszarach spełniających kryteria określone w Załączniku nr 4 d do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013,
- ✚ budowa budynków mieszkalnych,
- ✚ adaptacja, przebudowa, remont budynków, powierzchni na cele mieszkaniowe (nie dotyczy renowacji i adaptacji budynków stanowiących własność publiczną lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych wykorzystywane na cele mieszkaniowe z przeznaczeniem dla gospodarstw domowych o niskich dochodach lub osób o szczególnych potrzebach),
- ✚ remont, przebudowa, adaptacja, termomodernizacja budynków administracji publicznej w celach administracyjnych (za wyjątkiem funkcji szkoleniowych, przekwalifikowywania, poradnictwa zawodowego osób bezrobotnych, zapobiegania przestępczości - przyczyniających się do realizacji celów działania i dla jednostek, które uczestniczą w realizacji programu),
- ✚ zakup obiektów wykorzystywanych jako miejsce świadczenia usług przez administrację publiczną (za wyjątkiem funkcji szkoleniowych, przekwalifikowywania, poradnictwa zawodowego osób bezrobotnych - przyczyniających się do realizacji celów działania dla jednostek, które uczestniczą w realizacji programu),
- ✚ uzbrojenie terenu pod budowę budynków mieszkaniowych,
- ✚ remont, przebudowa indywidualnych mieszkań (prace budowlano-montażowe),
- ✚ rozbiórka budynków pod budowę budynków mieszkalnych,
- ✚ zakup nieruchomości dla celów mieszkaniowych
- ✚ roboty restauratorskie i konserwatorskie prowadzone wewnątrz budynków znajdujących się w rejestrze zabytków, wewnątrz budynków położonych w strefie ochrony konserwatorskiej oraz wewnątrz budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym nie będących w rejestrze zabytków, nie związane z ich adaptacją na cele: gospodarcze, społeczne,

turystyczne i kulturalne.

Oś priorytetowa 4. Społeczeństwo informacyjne

4.1. Społeczeństwo informacyjne

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.:

- ekspertyzy związane z przeprowadzeniem inwentaryzacji zasobów sprzętowych i systemowych Beneficjenta.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.:

- zakup sprzętu, oprogramowania i urządzeń peryferyjnych będących nierozdzielalną częścią szerszego projektu związanego ze społeczeństwem informacyjnym,
- koszty związane z zapewnieniem bezpieczeństwa przesyłania i przechowywania danych,
- budowa, remont budynku/pomieszczenia przeznaczonego wyłącznie na utworzenie telecentrum lub serwerowni. Z zastrzeżeniem, że koszt budowy/remontu takiego budynku/pomieszczenia nie może przekroczyć 25% kosztów kwalifikowalnych projektu,
- zakup wyposażenia nierozdzielnie związanego z funkcjonowaniem projektu np. klimatyzatory serwerowni, kompletne wyposażenie telecentrów, monitoring sprzętu zakupionego w ramach projektu,
- działania z zakresu tworzenia punktów dostępu do informacji (np. turystycznej i kulturalnej) w połączeniu z tworzeniem PIAP-ów,
- koszty związane z aktualizacją, konwersją, digitalizacją i tworzeniem danych cyfrowych
- koszty związane z tworzeniem dedykowanego oprogramowania
- wydatek na nabycie IRU (ang. Indefeasible Right of Use) – nieodwoływalnego prawa użytkowania na okres przynajmniej 20 lat. Jest to rzeczywiste, długookresowe nabycie uprawnień do wyłącznego użytkowania infrastruktury telekomunikacyjnej, pozwalające na działanie przez Beneficjenta w sferze finansowo – księgowej, jak gdyby był właścicielem infrastruktury. Aby wydatek mógł zostać uznany za kwalifikowany należy wykazać w studium wykonalności, iż budowa nowej infrastruktury jest nieuzasadniona z ekonomicznego punktu widzenia, dowodząc jednocześnie, iż nasycenie infrastruktury telekomunikacyjnej jest tak duże, że nowa inwestycja jest bezzasadna.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu*

i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty niniejszego Podręcznika.

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- abonament za dzierżawę łącz internetowych (za wyjątkiem zakupu praw użytkownika IRU),
- wydatki związane z wyposażeniem sal dydaktycznych w komputery w instytucjach oświatowych,
- opłaty dodatkowe związane z prowadzeniem kont poczty internetowej, serwerów, rejestracją i utrzymaniem domen, zleceniem prowadzenia serwisu WWW,
- monitoring wizyjny z wyłączeniem monitoringu punktów PIAP oraz serwerowni tworzonych w ramach realizowanego projektu,
- zakup mebli biurowych z wyłączeniem zakupu mebli do punktów PIAP tworzonych w ramach realizowanego projektu,
- zakup materiałów biurowych,
- podłączenia indywidualnych użytkowników.

Oś priorytetowa 5. Transport

5.1. Regionalny układ transportowy

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- roboty budowlane i modernizacja sieci dróg wewnętrznych
- zakup środków transportu oraz sprzętu na potrzeby bieżącej eksploatacji dróg

5.2. Lokalny układ transportowy

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu*

<i>i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty niniejszego Podręcznika.</i>
<p>KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - roboty budowlane i modernizacja sieci dróg wewnętrznych - zakup środków transportu oraz sprzętu na potrzeby bieżącej eksploatacji dróg
5.3. Miejski transport publiczny
<p>KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:</p> <p>Prace Przygotowawcze:</p> <p>Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.</p> <ul style="list-style-type: none"> - koszt przygotowania Zintegrowanego Planu Rozwoju Transportu Publicznego <p>Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:</p> <p>Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.</p> <p>Koszty związane z obsługą projektu:</p> <p>Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z <i>Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty</i> niniejszego Podręcznika.</p>
<p>KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - roboty budowlane i modernizacja punktów działalności usługowo - gospodarczej otwartej na inne podmioty w obrębie zajezdni autobusowych i/lub trolejbusowych - zakup używanych środków transportu
5.4. Transport kolejowy
<p>KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:</p> <p>Prace Przygotowawcze:</p> <p>Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.</p> <p>Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:</p> <p>Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.</p> <p>Koszty związane z obsługą projektu:</p> <p>Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z <i>Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty</i> niniejszego Podręcznika.</p>
<p>KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakup środków transportu z wyłączeniem szynobusów i Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych (EZT)
5.5. Transport lotniczy
<p>KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:</p> <p>Prace Przygotowawcze:</p> <p>Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.</p> <p>Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:</p>

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

Wydatkiem kwalifikowanym będą wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% wydatków kwalifikowanych projektu).

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- zakup środków transportu – nie związanych bezpośrednio z zabezpieczeniem obsługi ruchu lotniczego

Oś priorytetowa 6. Środowisko i czysta energia

6.1. Ochrona i kształtowanie środowiska

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.:

- zakup specjalistycznych samochodów wysokiego zgniotu do transportu odpadów jako część projektu infrastrukturalnego,
- zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych, z wyłączeniem ambulansów,
- zakup wyposażenia niezbędnego do realizacji projektu np. kontenerów, tylko jako część projektu infrastrukturalnego,
- podłączenie do sieci kanalizacyjnych lub wodociągowych indywidualnych użytkowników zgodnie z Punktem 10.2. *Kwalifikowalność budowy przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych* Podręcznika. Zapis ten nie ma bezpośredniego związku z podłączeniem indywidualnych użytkowników do systemu przydomowych oczyszczalni ścieków.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- zakup środków transportu z wył. samochodów wysokiego zgniotu

6.2. Energia przyjazna środowisku

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika .

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- wydatki związane z uruchomieniem i prowadzeniem plantacji roślin służących do produkcji biomasy i biopaliw

Oś priorytetowa 7. Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna

7.1. Infrastruktura kultury i turystyki

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.:

- do 5% kosztów kwalifikowalnych projektu na infrastrukturę noclegową i gastronomiczną
- działania z zakresu tworzenia punktów dostępu do informacji (np. turystycznej i kulturalnej),
- projekty, w których część działań związana jest z informatyzacją oraz działania z zakresu tworzenia punktów dostępu do internetu i wspieranie jego wykorzystania.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- w obiektach spełniających funkcję kulturalne i/lub turystyczne jak i inne funkcje – wydatkiem kwalifikowanym jest jedynie zakres związany z funkcjami kulturalnymi i/lub turystycznymi. W obiektach takich za koszty kwalifikowane przyjmuje się koszty związane bezpośrednio z pomieszczeniami przeznaczonymi na funkcje kulturalne i/ lub turystyczne (budowa lub remont i

wyposażenie tych pomieszczeń) oraz część kosztów związanych z całością budynku (budowa ścian, remont elewacji, budowa lub remont dachu, koszty wymiany okien czy infrastruktury technicznej itp.) liczonych proporcjonalnie od zajmowanej przez te pomieszczenia powierzchni.

- niekwalifikowalne są wydatki związane z zabytkami, na które brak jest zgody konserwatora zabytków

7.2. Promocja kultury i turystyki

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.:

- do 35 % kosztów kwalifikowalnych projektu – koszty dotyczące modernizacji, prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych w zabytkach i obiektach innych niż zabytki, niezbędnych do wykorzystania w realizacji projektu i/lub koszty zakupu niezbędnego wyposażenia koniecznego do realizacji projektu z zastrzeżeniem, że nie mogą one dotyczyć infrastruktury noclegowej i gastronomicznej.

- w projektach polegających na kompleksowym oznakowaniu terenów atrakcyjnych pod względem kulturalnym i turystycznym koszty dotyczące oznakowania, na które wymagane jest zgłoszenie budowy lub pozwolenie na budowę mogą stanowić maksymalnie 35% kosztów kwalifikowanych projektu.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

Wydatki specyficzne dla danego działania:

- koszty organizacji spotkań /impres /koncertów /wystaw /udziału w targach ponoszone na podstawie ważnych umów oraz w oparciu o faktury wystawione przez zewnętrznych dostawców (najem środka trwałego lub odpisy amortyzacyjne dotyczące środka trwałego, niezbędnego do prawidłowej realizacji projektu i bezpośrednio wykorzystywane do jego wdrożenia, za okres, w którym sprzęt był wykorzystywany w celu realizacji projektu, z uwzględnieniem zapisów kwalifikowalności amortyzacji, najem sali /pomieszczeń /powierzchni, najęcie tłumacza. Koszt najmu sali/pomieszczeń/powierzchni musi być związany bezpośrednio z realizacją projektu oraz beneficjent lub wykonawca musi być bezpośrednim najemcą sali/ pomieszczeń/ powierzchni,

- koszty techniczne organizacji spotkań /impres /koncertów /wystaw /udziału w targach, w tym m.in. koszty obsługi spotkania, w tym wyżywienie (catering), tłumaczenia, wynagrodzenie panelistów, koszty ubezpieczenia, zapewnienia ochrony uczestników o ile jest to wymagane odpowiednimi regulacjami prawnymi, w uzasadnionych przypadkach także koszty utrzymania i zakwaterowania uczestników spotkania,

- wydatki związane z zabezpieczeniem strony artystycznej przedsięwzięć kulturalnych (w tym wynagrodzenie osób występujących) mogą stanowić koszt kwalifikowalny pod warunkiem, że ich udział jest niezbędny do realizacji projektu,
- wydatki dotyczące nabycia praw autorskich do niezbędnych opracowań, referatów, programów komputerowych, fotografii, materiałów publikowanych na CD przeznaczonych do publikacji po konferencji,
- koszty opłat za jednokrotne wykorzystanie materiałów, w przypadku, gdy nie ma potrzeby nabycia praw autorskich,
- koszty usług zewnętrznych ponoszone na podstawie własnych umów oraz w oparciu o faktury wystawione przez zewnętrznych dostawców, którym zlecono wykonanie pewnych zadań w ramach projektu (usług promocyjnych, artystyczno-kulturowych, reklamowych, ekspertyz, studiów, opracowań, badań, tłumaczeń, usług informatycznych, badań rynkowych i marketingowych; itp.),
- koszty opracowania programów promocji lokalnych i regionalnych produktów turystycznych i kulturowych, wykonania analiz,
- koszty dotyczące opracowania i wydania materiałów promocyjnych, filmów, multimediiów, broszur.

7.3. Współpraca międzyregionalna

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym:

Koszty wyposażenia niezbędne do prawidłowej realizacji projektu mogą stanowić maksymalnie 20% kosztów kwalifikowanych projektu

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

wydatki specyficzne dla danego działania:

- koszty podróży oraz zakwaterowania beneficjenta
[zakup biletów, w tym transportu miejskiego, bilety lotnicze w klasie ekonomicznej i opłaty lotniskowe, publiczne środki transportu (bilety kolejowe, autobusowe w II klasie), bilety promowe, noclegi oraz diety (o ile nie jest zapewnione wyżywienie)]. Koszty te muszą być niezbędne z punktu widzenia realizacji projektu i odnosić się wyłącznie do projektu, muszą być udokumentowane (np. bilety

kolejowe, lotnicze, karty pokładowe, faktury hotelowe), muszą mieścić się w granicach zdrowego rozsądku i być rozliczone zgodnie z Rozporządzeniem MPiPS z dn. 19.12.2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 z późn. zm.) .

W sytuacji niemożności skorzystania ze środków komunikacji zbiorowej (np. w przypadku osób niepełnosprawnych), lub jeśli wymaga tego specyfika projektu dopuszcza się wykorzystanie samochodu osobowego jako środka umożliwiającego dojazd na miejsce realizacji projektu. Kwalifikowane będą wtedy wydatki poniesione na paliwo według stawek krajowych za 1km (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz.U. z dnia 26 marca 2002 r.).

- ryczałt na przejazdy,
- zakup paliwa do samochodu służbowego wraz z kartą drogową oraz kalkulacją wartości zużytego paliwa do odbycia podróży służbowej związanej z realizacją projektu.

- koszty organizacji spotkań /impres /koncertów /wystaw /udziału w targach ponoszone na podstawie ważnych umów oraz w oparciu o faktury wystawione przez zewnętrznych dostawców (najem środka trwałego lub odpisy amortyzacyjne dotyczące środka trwałego, niezbędnego do prawidłowej realizacji projektu i bezpośrednio wykorzystywane do jego wdrożenia, za okres, w którym sprzęt był wykorzystywany w celu realizacji projektu, z uwzględnieniem zapisów kwalifikowalności amortyzacji, najem sali /pomieszczeń /powierzchni, najęcie tłumacza. Koszt najmu sali/pomieszczeń/powierzchni musi być związany bezpośrednio z realizacją projektu oraz beneficjent lub wykonawca musi być bezpośrednim najemcą sali/ pomieszczeń/ powierzchni,

- wydatki związane z zabezpieczeniem strony artystycznej przedsięwzięć kulturalnych (w tym wynagrodzenie osób występujących) mogą stanowić koszt kwalifikowalny pod warunkiem, że ich udział jest niezbędny do realizacji projektu,

- koszty techniczne organizacji spotkań /impres /koncertów /wystaw /udziału w targach, w tym m.in. koszty obsługi spotkania, w tym wyżywienie (catering), tłumaczenia, wynagrodzenie panelistów, koszty ubezpieczenia, zapewnienia ochrony uczestników o ile jest to wymagane odpowiednimi regulacjami prawnymi, w uzasadnionych przypadkach także koszty wyżywienia i zakwaterowania uczestników spotkania, nie będących partnerami w projekcie,

- koszty usług zewnętrznych ponoszone na podstawie własnych umów oraz w oparciu o faktury wystawione przez zewnętrznych dostawców, którym zlecono wykonanie pewnych zadań w ramach projektu (usług promocyjnych, artystyczno-kulturowych, reklamowych, ekspertyz, studiów, opracowań, badań, tłumaczeń, usług informatycznych, badań rynkowych i marketingowych; itp.),

- budowa, modyfikacja, rozwój i utrzymanie portali i stron internetowych, administrowanie portalem internetowym powstałym na potrzeby projektu,

- wydatki dotyczące nabycia praw autorskich do niezbędnych opracowań, referatów, fotografii, utworów, materiałów publikowanych na CD przeznaczonych do publikacji po spotkaniu/ imprezie/ koncercie/ wystawie; koszty opłat za jednokrotne wykorzystanie materiałów, w przypadku, gdy nie ma potrzeby nabycia praw autorskich,

- koszty promocji projektu integralnie związane z jego realizacją (np. ogłoszenia prasowe, dodatki do gazet lub czasopism, ulotki, broszury, materiały promocyjne, itp.)

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- prace związane z procesem inwestycyjnym przekraczające 20% kosztów kwalifikowanych projektu.
- koszty ponoszone poza obszarem państw członkowskich,
- wszelkie opłaty za rezerwacje (np. hotelarskie, linii lotniczych) w sytuacji nieskorzystania z wcześniej zarezerwowanych usług.

Oś priorytetowa 8. Infrastruktura społeczna

8.1. Infrastruktura dydaktyczna i społeczna szkół wyższych

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

8.2. Infrastruktura szkolna i sportowa

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące

kwalfikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.:

- wyposażenie szkół, innych placówek objętych systemem oświaty w nowoczesny sprzęt dydaktyczny, komputery,
- zakup nowoczesnego sprzętu sportowego,
- instalacja systemów monitoringu i zabezpieczenia infrastruktury edukacyjnej i sportowej.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- wydatki związane z budową sieci dostępowej,
- wydatki związane z bieżącą eksploatacją i utrzymaniem obiektów edukacyjnych i sportowych,
- zakup środków transportu.

8.3. Ochrona zdrowia

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalfikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalfikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.:

- zakup i modernizacja sprzętu medycznego, w tym wysokospecjalistycznego służącemu między innymi wykrywaniu i leczeniu chorób układu krążenia, nowotworów m.in. sprzęt do: angiografii inwazyjnej, koronarografii, sprzęt radiologiczny z możliwością tworzenia obrazów cyfrowych i możliwością analizy telemetrycznej, mammografy, tomografy, aparaty USG, EEG, EKG, aparaty do hemodializy, endoskopy z torem wizyjnym wraz z osprzętem do sterylizacji,
- dostosowanie jednostek ochrony zdrowia do obowiązujących przepisów prawa,
- termomodernizacja i modernizacja obiektów ochrony zdrowia.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- zakup środków transportu.
- zakup wyrobów medycznych jednorazowego użytku.
- w przypadku projektów obejmujących dostosowanie zakładów opieki zdrowotnej do wymogów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 listopada 2006 r. w sprawie wymagań, jakimi powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia ZOZ– za

niekwalifikowalne uważa się wydatki nie wynikające bezpośrednio z treści ww. rozporządzenia jak również nie ujęte w programie dostosowania jednostki do wymogów powołanego aktu prawnego.

- w przypadku projektów realizowanych przez **przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie** - za wydatki niekwalifikowalne uważa się zakup sprzętu wysokospecjalistycznego.
- w przypadku projektów obejmujących wdrożenie systemów informatycznych za wydatki niekwalifikowalne uważa się: abonament za dzierżawę łącz internetowych, opłaty dodatkowe związane z prowadzeniem kont poczty internetowej, serwerów, rejestracją i utrzymaniem domen, zleceniem prowadzenia serwisu WWW.

8.4. Pomoc społeczna

KOSZTY KWALIFIKOWALNE W RAMACH DZIAŁANIA:

Prace Przygotowawcze:

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczamy wszystkie wydatki ujęte w „Części II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika.

Prace związane z procesem inwestycyjnym oraz robotami budowlanymi:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z „Częścią II - Szczegółowe zasady dotyczące kwalifikowania wydatków” niniejszego Podręcznika, a także wydatki specyficzne dla danego działania np.:

- dostosowanie jednostek pomocy społecznej do obowiązujących przepisów prawa,
- termomodernizacja i modernizacja placówek pomocy społecznej wraz z przyległym otoczeniem oraz zakup wyposażenia jako element kompleksowego podejścia do modernizacji, termomodernizacji.

Koszty związane z obsługą projektu:

Wydatki są kwalifikowalne w zakresie zgodnym z *Rozdziałem IV- Wydatki dotyczące realizacji projektu i Rozdziałem X – Inne podatki i opłaty* niniejszego Podręcznika.

KOSZTY NIEKWALIFIKOWALNE:

- zakup środków transportu
- w przypadku projektów obejmujących dostosowanie domów pomocy społecznej do wymogów Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19.10.2005 r. w sprawie domów pomocy społecznej oraz dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 14.02.2005 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych – za niekwalifikowalne uważa się wydatki nie wynikające bezpośrednio z treści ww., właściwych dla placówki, aktów prawnych jak również nie ujęte w programie dostosowania jednostki do wymogów odpowiedniego, ww. rozporządzenia.
- nie ujęte w programach dostosowania jednostek do ww. rozporządzeń.

Oś priorytetowa 9. Pomoc Techniczna

9.1. Wsparcie wdrażania RPO

W ramach Działania 9.1 Pomocy Technicznej RPO przewidziano możliwość realizacji następujących rodzajów projektów/zadań:		
Lp.	PRZYKŁADOWE RODZAJE PROJEKTÓW/ZADAŃ	RODZAJE WYDATKÓW KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ DO DOFINANSOWANIA
1.	<p>Zatrudnienie personelu zaangażowanego w realizację RPO, dokończenie realizacji ZPORR do końca 2008 r. oraz zaangażowanego w przygotowanie kolejnego programu na nowy okres programowania.</p> <p>Podnoszenie motywacji pracowników zaangażowanych we wdrażanie RPO i przygotowanie kolejnego programu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - koszty osobowe (wydatki związane z rekrutacją, wynagrodzeniami oraz ze składkami na ubezpieczenie społeczne) pracowników pełniących ściśle określone funkcje związane z przygotowaniem, oceną, monitorowaniem, audytem projektów i programu, kontrolą finansową i weryfikacją płatności, obsługą KM RPO, oraz informacją i promocją (punkt informacyjny); - koszty osobowe związane z zatrudnieniem personelu zajmującego się obsługą administracyjną i kadrową - w przypadku powołania dla poszczególnych osi priorytetowych RPO WL 2007-2013 Instytucji Pośredniczącej II stopnia, mającej w swym statucie zapisane zadania związane w 100% z obsługą danych osi priorytetowych; - premie, nagrody, itp.; - koszty opracowania i wdrożenia systemu motywacyjnego pracowników; - oddelegowanie pracowników.
2.	<p>Podnoszenie kwalifikacji zawodowych personelu zaangażowanego w realizację RPO na poziomie Instytucji Zarządzającej oraz innych instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu, jak również personelu zaangażowanego w dokończenie realizacji ZPORR do końca 2008 r. (w tym ekspertów zaangażowanych w proces oceny i wyboru projektów) i przygotowanie kolejnego programu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - koszty udziału pracowników w szkoleniach, seminariach, stażach, studiach specjalistycznych, wizytach studyjnych w innych regionach Polski i Unii Europejskiej służące poznawaniu i wykorzystaniu „dobrych praktyk” oraz innych formach doskonalenia zawodowego dotyczących problematyki związanej z wykonywanymi obowiązkami; - koszty udziału pracowników w szkoleniach językowych; - koszty organizacji seminariów i warsztatów; - koszty przygotowania i powielenia materiałów na potrzeby szkoleń dla pracowników;

		<ul style="list-style-type: none"> - koszty wynajmu sal i sprzętu multimedialnego; - koszty przejazdów; - koszty wyżywienia; - koszty noclegów; - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy.
3.	<p>Organizacja i obsługa procesu naboru, selekcji, oceny i wyboru projektów np. organizacja prac ciał uczestniczących w tym procesie, wynagrodzenia ekspertów / podmiotów dokonujących oceny oraz pokrycie kosztów ekspertyz przeprowadzanych na potrzeby tego procesu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - koszty pracy ekspertów powołanych do uczestnictwa w obradach ciał zaangażowanych w ocenę projektów; - koszty przygotowania, powielania i rozpowszechniania materiałów (m.in. raportów z posiedzeń ekspertów oraz raportów rocznych i końcowych); - koszty wynajmu sal i sprzętu multimedialnego; - koszty przejazdów; - koszty wyżywienia; - koszty noclegów; - koszty przygotowania analiz, studiów i ekspertyz na potrzeby procesu oceny i selekcji projektów; - koszty tłumaczeń oraz ich weryfikacji; - koszty publikacji ogłoszeń o naborze wniosków; - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy.
4.	<p>Wsparcie procesu kontroli realizacji projektów oraz systemu monitorowania projektów (m. in. leasing niezbędnych środków transportu).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - koszty przejazdów; - koszty wyżywienia; - koszty noclegów; - koszty leasingu samochodu; - koszty przygotowania i powielenia materiałów; - koszty przygotowania analiz, studiów i ekspertyz na potrzeby kontroli;

		<ul style="list-style-type: none"> - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy.
5.	Organizacja i obsługa Komitetu Monitorującego.	<ul style="list-style-type: none"> - koszty organizacji posiedzeń Komitetu Monitorującego. - koszty przygotowania i powielenia materiałów; - koszty wynajmu sal i sprzętu multimedialnego; - koszt usług świadczonych przez ekspertów powołanych do uczestnictwa w obradach Komitetu Monitorującego; - koszty przygotowania, powielenia i rozpowszechnienia raportów z posiedzeń Komitetu oraz raportów rocznych i końcowych; - koszty przygotowania analiz, studiów i ekspertyz; - koszty podróży, noclegów i wyżywienia.
6.	Utrzymanie i rozwój systemu informatycznego monitoringu i kontroli, który będzie kompatybilny z Krajowym Systemem Informatycznym na okres 2007-2013.	<ul style="list-style-type: none"> - koszty stworzenia systemu; - koszty administrowania systemem; - koszty rozbudowy i modyfikacji systemu; - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy.
7.	Zakup sprzętu komputerowego wraz z niezbędnym oprogramowaniem, sprzętu biurowego oraz wyposażenia i materiałów biurowych na potrzeby realizacji RPO (w tym prowadzenia działań informacyjno - promocyjnych), funkcjonowania punktów informacyjnych RPO oraz na potrzeby przygotowania kolejnego programu.	<ul style="list-style-type: none"> - koszty zakupu i instalacji sprzętu komputerowego (m.in. komputery, serwery, monitory, projektory multimedialne, skanery); - koszty zakupu pozostałych urządzeń elektronicznych wyposażenia biurowego (m.in. faksy, kopiarki, drukarki, telefony); - koszty zakupu i instalacji oprogramowania oraz zakup licencji; - koszty zakupu mebli biurowych; - koszty zakupu innych niezbędnych materiałów biurowych; - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej

		i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy.
8.	Pokrycie kosztów związanych z zapewnieniem właściwych warunków technicznych niezbędnych do realizacji RPO i przygotowania programu na następny okres programowania.	<ul style="list-style-type: none"> - koszty zakupu, dzierżawy, najmu, remontu oraz adaptacji powierzchni biurowych, magazynowych i konferencyjnych; - konserwacja i utrzymanie sprzętu i wyposażenia; - koszty związane z obsługą administracyjną i organizacyjną (czynsz, opłaty eksploatacyjne itp.); - koszty związane z uruchomieniem i obsługą infolinii oraz serwisów informacyjnych; - koszty uruchomienia i działalności punktów informacyjnych; - koszty monitorowania i zabezpieczenia technicznego; - koszty leasingu samochodu; - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy.
9.	Pokrycie kosztów związanych z archiwizacją dokumentacji dotyczącej realizacji RPO (zapewnienie powierzchni archiwalnej i właściwej obsługi).	<ul style="list-style-type: none"> - koszty archiwizacji dokumentacji związanej z wdrażaniem funduszy strukturalnych w latach 2004-2006 oraz w obecnym okresie programowania w formie elektronicznej i papierowej; - koszty usług związanych z archiwizacją dokumentów; - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy.
10.	Koszty krajowych i zagranicznych delegacji służbowych, służące prawidłowemu przygotowaniu i wdrażaniu RPO oraz przygotowaniom do nowego okresu programowania.	<ul style="list-style-type: none"> - usługi obejmujące tłumaczenia; - koszty podróży; - usługi pozostałe (usługi gastronomiczne, koszty zakwaterowania itp.);
11.	Pokrycie innych kosztów niezbędnych do prawidłowego	<ul style="list-style-type: none"> - koszty związane z realizacją postanowień decyzji o dofinansowanie realizacji projektu (koszty

	zarządzania i wdrażania programu oraz przygotowania kolejnego programu.	zabezpieczeń, koszty rachunku bankowego); <ul style="list-style-type: none"> - zakup i prenumerata literatury fachowej (publikacji, słowników itp.); - koszty użytkowania samochodu (koszt rejestracji, eksploatacji); - koszty ubezpieczenia; - koszty funkcjonowania sekretariatu i punktu informacyjnego tj. woda, artykuły spożywcze; - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy.
--	---	--

W ramach działania 9.1 istnieje możliwość refundacji kosztów związanych z przygotowaniem dokumentacji technicznej i przetargowej niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia.

9.2. Informacja i promocja RPO		
W ramach Działania 9.2 przewidziano możliwość realizacji następujących rodzajów projektów/zadań:		
Lp.	PRZYKŁADOWE RODZAJE PROJEKTÓW/ZADAŃ	RODZAJE WYDATKÓW KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ DO DOFINANSOWANIA
1.	Przygotowanie, wydruk i rozpowszechnienie materiałów informacyjnych i promocyjnych (m.in. aktualnych dokumentów programowych, podręczników wdrażania procedur, broszur, folderów, biuletynów tematycznych i innych publikacji na temat RPO na lata 2007-2013 oraz na temat kolejnego programu w tym wizytówek, tablic informacyjnych, identyfikatorów).	<ul style="list-style-type: none"> - koszty przygotowania dokumentacji przetargowej na wybór firm odpowiedzialnych za opracowanie (merytoryczne i graficzne - między innymi koszty wynajmu Agencji PR), dystrybucję materiałów informacyjnych i promocyjnych; - koszty przygotowania, publikacji materiałów informacyjnych i promocyjnych w szczególności ulotek, broszur, folderów i biuletynów informacyjnych oraz innych materiałów informacyjnych, ich dystrybucji i powielania; - koszty tłumaczeń materiałów informacyjnych oraz ich weryfikacji;

		<p>-koszty związane z przygotowaniem, modyfikacją, uaktualnieniem Planu Komunikacji RPO oraz wszystkimi innymi działaniami wynikającymi z Planu Komunikacji RPO;</p> <p>- koszty związane z wyborem i zatrudnieniem firm zajmujących się przygotowaniem, wydrukiem i rozpowszechnieniem materiałów informacyjnych i promocyjnych (między innymi agencji fotograficznej do wykonania zdjęć wykorzystywanych w publikacjach).</p>
<p>2.</p>	<p>Koszty przygotowania i przeprowadzania kampanii informacyjno-promocyjnej oraz wydarzeń związanych z informacją i promocją RPO w tym prowadzenie działań informacyjno - promocyjnych nt. nowego programu.</p>	<p>-koszty związane z wyborem i zatrudnieniem firm odpowiedzialnych za opracowanie, przygotowanie i realizację materiałów i działań niezbędnych przy realizacji wydarzeń związanych z promocją RPO (m. in. happening, event, itp.)</p> <p>- koszty związane z marketingiem bezpośrednim i mailingiem tradycyjnym</p> <p>- koszty związane z reklamą zewnętrzną (m. in. koszty opracowania graficznego projektów reklamy zewnętrznej- billboard, plakat, citylight, itp., koszty montażu i demontażu reklamy zewnętrznej, koszty wykonania i obróbki zdjęć</p> <p>- koszty związane z przygotowaniem i organizacją wystaw, stoisk promocyjnych, koszty udziału w spotkaniach niezbędnych przy realizacji działań promocyjnych itp.</p> <p>- koszty związane z reklamą internetową (m. in. zakupu miejsca w portalach internetowych, koszty targetowania rynku, zakupu miejsca w portalach internetowych</p> <p>- koszty organizacji konferencji prasowych, seminariów i warsztatów dla dziennikarzy,</p> <p>- koszty związane z wyborem i wynajęciem firm odpowiedzialnych za opracowywanie scenariuszy spotów reklamowych, programów informacyjnych, programów publicystycznych w tym Agencji PR;</p> <p>- koszty przygotowania, realizacji materiałów reklamowych i zakupu nośników reklamowych (między</p>

		<p>innymi koszty nagrań spotów reklamowych, audycji telewizyjnych, radiowych oraz innych programów o charakterze promocyjnym i informacyjnym);</p> <ul style="list-style-type: none"> - koszty uczestnictwa w programach telewizyjnych i audycjach radiowych;
3.	Stworzenie i administrowanie stron i serwisów internetowych na temat RPO WL oraz na temat kolejnego programu	<ul style="list-style-type: none"> - koszty stworzenia oraz modyfikacji portalu internetowego; - koszty bieżącego uaktualniania informacji; - koszty utrzymania portalu; - koszty administracji portalu (m.in. utrzymanie domeny, skrzynki e-mail itp.); - koszty promocji portalu internetowego; - koszty opracowania materiałów zamieszczanych na stronach internetowych (m. in. koszty zatrudnienia Agencji PR, grafika komputerowego).
4.	Organizacja konferencji, seminariów, warsztatów, spotkań na temat RPO na lata 2007 -2013 oraz na kolejnego programu.	<ul style="list-style-type: none"> - koszty tłumaczeń i zatrudnienia tłumacza; - koszty organizacji i udziału w konferencjach, seminariach, warsztatach, imprezach promocyjnych (m.in. koszty dojazdu, zakwaterowania, wyżywienia oraz poczęstunku (catering), delegacji, przewozu sprzętu multimedialnego i nagłaśniającego), - koszty przygotowania, publikacji, zakupu materiałów promocyjnych (m.in. plakatów, banerów, publikacji, druku i dystrybucji zaproszeń, nośników danych, itp.); - koszty udziału w imprezach promocyjnych (m. in. koszt transportu sprzętu multimedialnego i nagłaśniającego); - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłaniania wykonawcy (m.in. firm szkoleniowych).
5.	Organizacja i przeprowadzenie szkoleń dla beneficjentów na temat RPO na lata 2007 -2013 oraz na temat kolejnego programu.	<ul style="list-style-type: none"> - koszty organizacji szkoleń, koszty tłumaczeń; - koszty opracowania, zakupu, najmu, powielania, druku, publikacji i dystrybucji materiałów informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych (m. in. zaproszeń na

		<p>szkolenia), koszty tłumaczeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> - koszty zakupu materiałów – nośniki danych, papier, folie, tonery i atramenty do drukarek itp.; - koszty udziału pracowników w szkoleniach dla beneficjentów – przejazd, wyżywienie, zakwaterowanie, koszty delegacji, - koszty poczęstunku, noclegów, wyżywienia dla uczestników szkoleń, - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy.
6.	Stworzenie sieci wymiany informacji o zasięgu ponadlokalnym, ponadregionalnym i międzynarodowym, w celu wymiany doświadczeń i propagowania dobrych wzorów.	- inicjatywy dotyczące tworzenia sieci wymiany informacji (między instytucjami zaangażowanymi w zarządzanie i wdrażanie programów operacyjnych) o zasięgu ponadlokalnym, ponadregionalnym i międzynarodowym, w celu wymiany doświadczeń i propagowania dobrych praktyk.
7.	Przygotowanie analiz, badań, sprawozdań i innych ekspertyz na potrzeby programu, a także przygotowanie niezbędnych dokumentów i analiz dla kolejnego okresu programowania.	<ul style="list-style-type: none"> - koszty przygotowania analiz, studiów i ekspertyz; - koszty prac ekspertów krajowych i zagranicznych; - koszty tłumaczeń i ich weryfikacji; - koszty przygotowania specyfikacji przetargowej i przeprowadzenia przetargu w celu wyłonienia wykonawcy; - inne koszty związane z przygotowaniem analiz, badań, sprawozdań i innych ekspertyz na potrzeby programu, a także przygotowanie niezbędnych dokumentów i analiz dla kolejnego okresu programowania.
8.	Koszty związane z przeprowadzeniem ewaluacji RPO (mid-term i ex-post) oraz przygotowaniem ewaluacji ex-ante dot. kolejnego programu.	<ul style="list-style-type: none"> - koszty przeprowadzenia ewaluacji bieżącej i ex-post RPO, oraz ewaluacji ex-ante programu operacyjnego na kolejny okres programowania; - koszty związane z pracą ekspertów, przygotowaniem ekspertyz, analiz, studiów i koncepcji dotyczących ewaluacji RPO.

W ramach działania 9.2 istnieje możliwość refundacji kosztów związanych z przygotowaniem dokumentacji technicznej i przetargowej niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia.